

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalian koulutusohjelma

Kati Koukonen

AUTISMI- JA ASPERGERLIITTO RY:N PAIKALLISYHDISTYSTEN VAIKUT-
TAMISEN MENETELMÄT

Opinnäytetyö 2014

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

KOUKONEN, KATI

Autismi- ja Aspergerliitto ry:n paikallisyhdistysten vaikuttamisen menetelmät

Opinnäytetyö

42 sivua + 1 liitesivua

Työn ohjaaja

Lehtori Virve Remes

Toimeksiantaja

Autismi- ja Aspergerliitto ry

Lokakuu 2014

Avainsanat

yhdistystoiminta, vaikuttaminen, vaikuttamisen menetelmät

Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää Autismi- ja Aspergerliitto ry:n paikallisyhdistysten vaikuttamisen menetelmiä. Lisäksi työssä tutkittiin, miten liitto voisi toiminnallaan tukea paikallisyhdistysten vaikuttamistoimintaa. Tutkimus toteutettiin rinnakaistutkimuksena Autismi- ja Aspergerliitto ry:n vaikuttamistoiminnan strategian kehittämistyön rinnalla. Strategian ja sen taustatyön toteutti järjestösuunnittelija Katriina Siiskonen sosiaalialan ylemmän AMK-tutkinnon opinnäytetyönä.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys käsitteli kolmannen sektorin ja yhdistyskentän toimintaa. Lisäksi siinä avataan vaikuttamista yleisellä tasolla sekä yhdistysten tekemää vaikuttamistyötä. Vaikuttamisen menetelmiä tarkasteltiin sosiaalialan yhdistysten näkökulmasta. Itse tutkimus oli laadullinen tutkimus, jonka tutkimusaineisto koostui kahdesta osasta: Siiskosen vaikuttamistoiminnan strategiaa varten toteuttamasta sähköisen kyselyn tuloksista ja tätä opinnäytetyötä varten toteutetuista teemahaastatteluisista. Tutkimusta varten haastateltiin neljän paikallisyhdistyksen toiminnanjohtajaa eri puolilta Suomea. Litteroidut haastattelut analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin mukaisesti.

Tutkimustulosten mukaan vaikuttamistoiminta oli kaikille yhdistyksille osa toimintaa, vaikka käsitteenä se ei ollut täysin tuttu. Paikallisyhdistysten vaikuttamistoiminnan kannalta merkittävimmät vaikuttamisen menetelmät olivat verkostoituminen, sosiaalisen median ja median käyttö sekä yksilön aktiivisuus. Tutkimuksessa korostuivat myös paikalliseen päätöksen tekoon vaikuttavat menetelmät sekä vaikuttamistoiminnan suunnittelun merkitys. Paikallisyhdistykset korostivat liiton tuen merkitystä vaikuttamisessa. Liiton rooliksi yhdistykset määrittivät valtakunnallisen autismikirjon asioiden seurannan, vaikuttamisen valtakunnallisiin linjauksiin ja tiedottamisen näistä. Liitolta toivottiin selkeitä linjauksia ja tietoa valtakunnallisesta vaikuttamisesta ja tietoa siitä mitkä asiat olisivat paikallisesti ajankohtaisia ottaa käsittelyyn.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Social Services

KOUKONEN, KATI

Influencing Methods of Local Associations of The Finnish Association for Autism and Asperger's syndrome

Bachelor's Thesis

42 pages + 1 pages of appendices

Supervisor

Virve Remes, Senior Lecturer

Commissioned by

The Finnish Association for Autism and Asperger's Syndrome

March 2014

Keywords

association work, influencing, influencing methods

The purpose of this bachelor's thesis was to figure out what are the influencing methods used by the local associations of The Finnish Association for Autism and Asperger's Syndrome. The study also examines how The Finnish Association for Autism and Asperger's Syndrome can support local associations on their influencing work. The study was a part of the strategy work of The Finnish Association for Autism and Asperger's Syndrome. The strategy was made by regional secretary Katriina Siiskonen.

The theoretical part of this study was concerned with the function of the third sector and the local organization. In addition, influencing was also discussed and especially from the view point of local association. The thesis is a qualitative study and the data was collected from two sources. First part was the electrically collected survey that Siiskonen made for the influencing work strategy, and the other part was the theme interviews which were made for this study. Four executive managers from different parts of Finland were interviewed in the study. Transcribed data was analyzed by a qualitative content analysis.

According to the study, influencing work was a part of association work in every interviewed association even that the concept influencing wasn't so familiar. Most significant methods for local association's influencing work were networking, use of social media and local media and a person's activity. Also the methods for influencing local authorities and planning of the influencing work were emphasized in the study. The role of The Finnish Association for Autism and Asperger's Syndrome was underlined in the answers. The role was mentioned to be a supporter of the local associations, follow the national development of autism work and have an impact on society. Local associations hoped for clear instructions and information about national influencing and what are the locally current matters to take under consideration.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	AUTISMI- JA ASPERGERLIITTO	7
3	KOLMAS SEKTORI JA YHDISTYSTOIMINTA	9
	3.1 Kolmas sektori	9
	3.2 Yhdistystoiminta	10
	3.3 Sosiaali- ja terveystieteiden yhdistysten keskeiset tehtävät ja toiminta	12
4	VAIKUTTAMINEN	14
	4.1 Yhdistysten vaikuttamistyö	15
	4.2 Vaikuttamisen menetelmät yhdistyksissä	16
	4.2.1 Vaikuttamisprosessin suunnittelu	17
	4.2.2 Päättäjiin vaikuttaminen	18
	4.2.3 Lähiyhteisöön vaikuttaminen	19
	4.2.4 Yhdistyksen jäsenistöön vaikuttamisen	20
	4.2.5 Verkostoituminen	21
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	22
	5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymys	22
	5.2 Tutkimuksen ja opinnäytetyöprosessin kulku	22
	5.3 Aineistonkeruu	24
	5.4 Aineiston analysointi	26
	5.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	26
6	TUTKIMUSTULOKSET	28
	6.1 Verkostoituminen	30
	6.2 Sosiaalinen media	31
	6.3 Yksilön aktiivisuus	32
	6.4 Autismi- ja Aspergerliitto ry:n rooli yhdistysten vaikuttamistoiminnassa	32
	6.5 Johtopäätökset	33

7 LOPUKSI	36
LÄHTEET	38
LIITTEET	

Liite 1. Haastattelurunko

1 JOHDANTO

Sosiaali- ja terveysalan yhdistyksillä on yhteiskunnassa vahva rooli kolmannen sektorin toimijoina. Toiminta on monipuolista ja vaihtelee yhdistyksen toiminnan tavoitteiden mukaan. Vaikuttaminen on yksi olennainen osa toimintaa. Yhdistyksillä on erityisasema olla kentältä suoraan jäsenistöstä kumpuavan kokemuksen ja ammattilaisilta tulevan tiedon välissä. Heillä onkin jäsenistönsä asioissa erityisosaajan asema, jota toiminnassa tulisi hyödyntää. Yhdistysten tekemällä vaikuttamistoiminnalla voi olla suuri merkitys paikallisesti ja jopa valtakunnallisesti niin yksilön, yhteisön kuin yhteiskunnankin asioihin. Vaikuttamistyön tuloksena tietoisuus jäsenistön asioista ja yhdistyksen toiminnasta leviää, sekä syntyy uusia innovaatioita ja toimintatapoja. Vaikuttamistoiminnan kautta yhdistys ajaa jäsenistönsä etuja ja valvoo heidän oikeuksiansa huomioimista yhteiskunnassa. Aktiivinen vaikuttaminen mahdollistaa myös jäsenien ja yhdistyksen edustaman kansanryhmän sosiaalista pääoman ja osallisuuden lisääntymisen yhteiskunnassa. (Vuorinen, Särkelä, Perälähti, Peltosalmi & Londén 2004, 12 - 14; Ilvonen 2006, 36; Fields 2014, 12.)

Kehittyvä yhteiskunta luo uusia mahdollisuuksia, mutta myös haasteita yhdistyksille vaikuttaa. Tästä syystä vaikuttaminen ja sen menetelmät ovat yhdistyksille ajankohtainen aihe. Aiheen ajankohtaisuutta lisää, että yhdistysten vaikuttamistoimintaa ei ole paljon tutkittu Suomessa. Esimerkiksi sosiaalialan opinnäytetyöissä ei ole aikaisemmin käsitelty yhdistystoimintaa tästä näkökulmasta.

Opinnäytetyöni aihe muotoutui Autismi- ja Aspergerliitto ry:n tilauksen pohjalta. Liiton tavoitteena oli lähteä kehittämään yhdistysten vaikuttamistoimintaa sekä liiton omaa vaikuttamistoiminnan strategiaa. Työssäni lähdin tutkimaan yhteistyössä järjestösuunnittelija Katriina Siiskosen kanssa yhdistysten vaikuttamistyötä. Siiskonen toteutti liiton vaikuttamistoiminnan strategian luomisen ja kehittämisen, jota hän esittelee omassa sosiaalialan ylemmän AMK-tutkinnon opinnäytetyössään. Minun työni aiheeksi rajautui tutkia liiton paikallisyhdistysten vaikuttamistyön menetelmiä ja selvittää miten liitto voisi toiminnallaan tukea yhdistyksiä vaikuttamisessa. Työni pohjalta liiton on tarkoitus kehittää vaikuttamisen menetelmäopas, joka jakaa hyviä käytäntöjä ja menetelmiä jäsenyhdistysten vaikuttamistoiminnan tueksi.

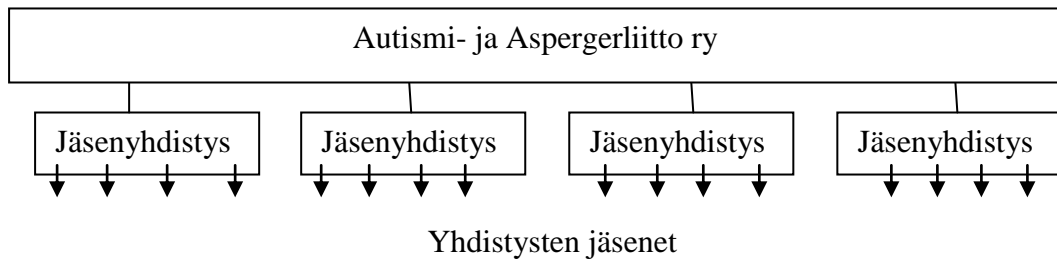
Opinnäytetyöni teoriaosuudessa käsitelen kolmannen sektorin ja yhdistysten toimintaa sekä roolia yhteiskunnassa. Näitä käsitteitä avaan esittelemällä yleisimpiä kolman-

nen sektorin ja yhdistystoiminnan teoreettisia määritelmiä. Yhteiskunnallista vaikuttamista lähestyn työssä avaamalla vaikuttamista käsitteenä ja selventämällä miten suomalainen lainsäädäntö mahdollistaa aktiivisen vaikuttamistoiminnan ja kansalaisaktiivisuuden. Lisäksi teoriaosuudessa tarkennan mitä on yhdistysten toteuttama vaikuttamistoiminta ja mitkä ovat yleisimpiä menetelmiä yhdistysten vaikuttamistoiminnassa.

Opinnäytetyöni empiirisessä osassa avaan opinnäytetyöprosessini kulkua, toteuttamista ja luotettavuutta. Työ on laadullinen tutkimus, jonka tutkimusaineisto koostuu kahdesta osasta: Siiskosen toteuttamasta sähköisestä kyselystä ja minun tätä opinnäytetyötä varten toteuttamista teemahaastatteluista. Teemahaastatteluissa haastattelin neljän paikallisyhdistyksen puheenjohtajaa eri puolilta Suomea. Litteroinnin jälkeen analysoin tutkimusaineiston aineistolähtöisen sisällönanalyysin mukaisesti teemoittamalla. Tutkimustulokset esitän neljän aineistosta nousseen keskeisen teeman mukaan. Vertaan tutkimustuloksia myös aikaisempiin tutkimuksiin ja teoriaan. Näiden havaintojen pohjalta esittelen lopuksi johtopäätökseni ja kehittämissideat, joiden avulla liitto ja paikallisyhdistykset voivat kehittää omaa vaikuttamistoimintaansa. Opinnäytetyön lopuksi analysoin omaa ammatillista kehittymistäni opinnäytetyöprosessin aikana ja opinnäytetyöni onnistumista omasta näkökulmastani.

2 AUTISMI- JA ASPERGERLIITTO

Autismi- ja Aspergerliitto ry on vuonna 1997 perustettu edunvalvontajärjestö, joka valvoo ja edistää autismikirjoon kuuluvien henkilöiden ja heidän perheidensä yleisiä yhteiskunnallisia oikeuksia ja tasa-arvoa. Liiton varsinaisia jäseniä ovat jäsenyhdistykset, joita tällä hetkellä on 25 ympäri Suomea. Jäsenyhdistyksissä on noin 3600 jäsentä. Liitolla ei siis ole henkilöjäseniä, vaan liittoon voi kuulua liittymällä jäsenyhdistykseen. (Kuva 1.) Jäsenyhdistykset valitsevan kerran vuodessa liittohallituksen, joka Yhdistyslain (26.5.1989/503, 35 §) mukaisesti edustaa yhdistyksen jäseniä ja vastaa muun muassa kirjanpidon ja varainhoidon lainmukaisesta ja asianmukaisesta hoitamisesta.

Kuva 1. Liiton rakenne

Autismi- ja Aspergerliitto ry:n tehtävä on edistää autismikirjon ihmisten ja heidän lähiomaistensa hyvinvointia, etuja ja mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan yhdenvertaisina muun väestön kanssa. Keskeisiä liiton toimintaa ohjaavia käsitteitä on esteettömyys, saavutettavuus ja osallisuus. Jäsentensä oikeuksien edunvalvonnan lisäksi liiton tuottamia palveluita ovat jäsenyhdistysten toiminnan tukeminen, tiedotus- ja julkaisutoiminta, neuvonta ja konsultointi, kirjasto, koulutustoiminta, projekti- ja kehittämistoiminta, Empowerment-toiminta sekä erilaisten verkosto- ja sidosryhmäyhteyden toiminta esimerkiksi Aune -osaajaverkoston ylläpitäminen. Parhailtaan liitolla on käynnissä myös kolme projektia: Prerona-, Aktiivinen ikääntyminen autismin kirjolla - sekä Arjessa alkuun! -projekti. Toiminnan tavoitteena ja tuloksena on autismitietoisuuden lisääminen sekä autismikirjon henkilöiden elämän olosuhteiden parantuminen koko Suomessa. (Vuosikertomus 2012; Autismi- ja Aspergerliitto ry 2014a; Autismi- ja Aspergerliitto ry 2014b.)

Liitto on voittoa tavoittelematon yhdistys, joten taloudellisia tulostavoitteita ei ole oman toiminnan kustannusten kattamisen lisäksi. Toimintaa rahoitetaan erilaisilla avustuksilla ja omalla rahoituksella, jota saadaan pääasiassa liiton tuotteiden myynnistä, koulutuksista ja seminaareista. Päärahoittaja on Raha-automaattiyhdistys RAY. Liiton toimintaa määrittelee Yhdistyslaki (1989/503) sekä yhdistyssäännöt, jotka on laadittu yhdistystä perustettaessa. (Autismi- ja Aspergerliitto ry:n säännöt; Autismi- ja Aspergerliitto ry 2; Loimu 2007, 23.)

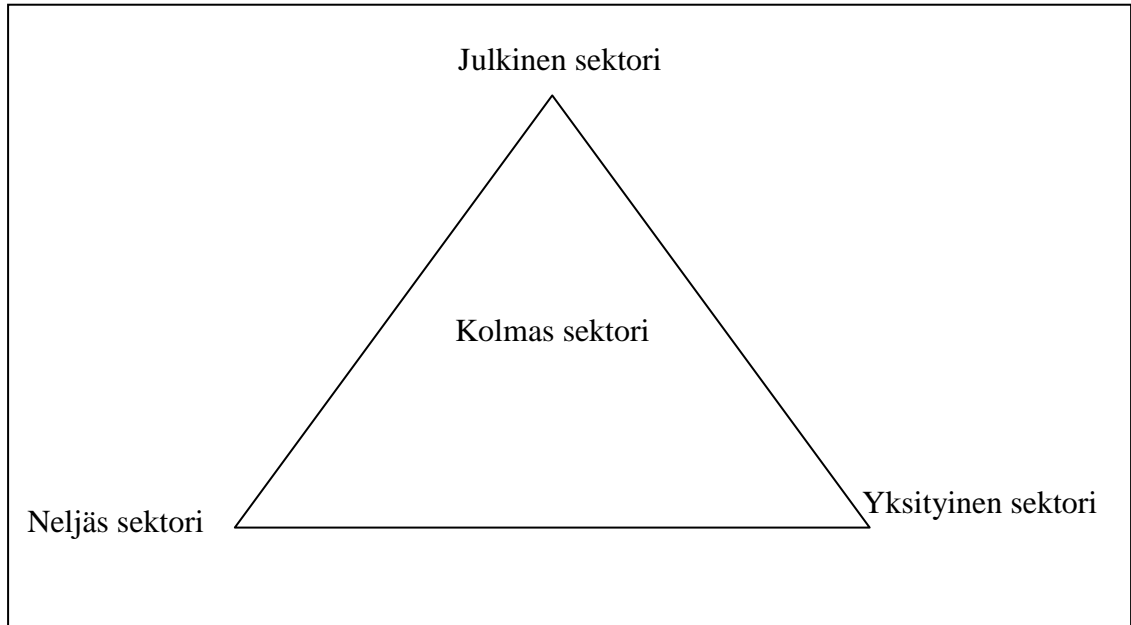

3 KOLMAS SEKTORI JA YHDISTYSTOIMINTA

Yhteiskuntaelämä on jaoteltu usein sektoreihin. Julkinen sektori käsittää valtion ja kuntien julkisen palveluntuotannon, kun taas yksityinen sektori pohjautuu markkinoihin ja yritysmaailmaan. Kolmannen sektorin on perinteisesti katsottu muodostuvan edellä mainituista riippumattomista tahoista kuten yhdistyksistä, seurakunnista ja kansalaistoiminnasta. Suomessa suurin kolmannen sektorin organisoitunut ryhmä on erilaiset yhdistykset. (Karukannas & Mustonen 2003, 21; Konttinen). Seuraavissa luvuissa esitellään tarkemmin kolmannen sektorin määritelmiä ja toiminnan periaatteita. Lisäksi syvennytään tarkemmin yhdistystoiminnan periaatteisiin, taustoihin sekä toiminnan muotoihin.

3.1 Kolmas sektori

Kolmannen sektorin synnystä on tehty useita eri määritelmiä. Ensimmäisen kuvailun tehneen Etzionin (1973) mukaan kolmas sektori nousi täyttämään julkisen ja yksityisen sektorin väliin jäävää tyhjiötä. Kolmannen sektorin tehtävä on täydentää kahden muun sektorin palveluita ja toimia tasapainossa niiden kanssa. (Etzioni 1973, 315, Karukannas & Mustonen 2003, 13 mukaan; Konttinen.) Kolmatta sektoria on myös määritelty kansalaistoiminnan ja kansalaisjärjestöjen toimintana, joka on noussut kahden muun sektorin rinnalle. Määritelmän mukaan kolmas sektori on yhteydessä julkiseen ja yksityiseen sektoriin. Kaikilla kolmella sektorilla on samankaltaisia päämääriä, kuten taloudellinen kannattavuus, ja ne ovat järjestäytyntä toimintaa. (Karukannas & Mustonen 2003, 13.) Kolmannen määritelmän mukaan julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin rinnalla on lisäksi neljäs sektori, joka käsittää kotitaloudet, perheet, ystävät ja muut sosiaaliset yhteisöt. Yhdessä nämä muodostavat hyvinvointikolmion - mallin (kuva 2), jossa kolmas sektori sijoittuu muiden keskelle. Mallin mukaan kolmannessa sektorissa sekoittuu kaikkien muiden piirteitä ja samalla se on läheisesti tekemisissä kaikkien muiden sektoreiden kanssa. (Karukannas & Mustonen 2003, 13; Kemppi & Kittilä 2011, 175 - 176).

Kuva 2. Hyvinvointikolmio

Kaikkia määritelmiä yhdistää kuitenkin ajatus, että kolmannen sektorin toiminta on voittoa tavoittelematonta, yleishyödyllistä ja kansalaisten tarpeesta kumpuavaa toimintaa. Sen tarkoituksena on tuottaa palveluita, joita julkinen tai yksityinen sektori ei kata, toimia edunvalvojana sekä havainnoida, tutkia ja kehittää tasa-arvon ja yksilön tarpeiden toteutumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Kolmannen sektorin toiminnassa korostuu voittoa tavoittelemattomuus eli yleishyödyllisyys, puolueettomuus ja riippumattomuus julkisesta ja yksityisestä sektorista sekä toiminnan vapaaehtoisuus. Se muodostuu erilaisista toimijoista ja yhteisöistä, kuten järjestötoiminnasta, uskonnollisista toimijoista, ammattiyhdistystoiminnasta, säätiöistä ja vapaasta sivistystyöstä. Kuitenkin suurin osa kolmannen sektorin toimijoista on järjestöjä, yhdistyksiä ja säätiöitä. (Helander & Laakkonen 1999; Harju; Harju 2007, 12 - 13; Juote 2007, 45.)

3.2 Yhdistystoiminta

Yhdistyksille on käytössä monta nimitystä kuten järjestö, kerho tai seura. Tässä opinäytetyössä käytetään nimikkeitä *yhdistys* tai *järjestö* puhuttaessa paikallisesti jonkin tietyn kunnan tai maakunnan alueella toimivasta yhdistyksestä. Autismi- ja Aspergerliitto ry:n erottelee paikallisyhdistyksen ja järjestön toimijoiden mukaan: järjestö on yhdistystä suurempi organisaatio, jolla on palkattua henkilökuntaa, kun taas yhdistys toimii vapaaehtoisten voimin. (Siiskonen 2014.) Liitolla tai valtakunnallisella järjestöllä tarkoitetaan järjestöjen muodostamaa yhteenliittymää eli niin sanottua keskusliittoa. (Loimu 2007, 23.)

Kolmannen sektorin toimijoista suuri osa on erilaisia yhdistyksiä ja järjestöjä. Yhdistykset ja järjestöt ovat samasta asiasta kiinnostuneiden ihmisten yhteenliittymiä, jotka ovat organisoituneet tietyn toiminta-ajatuksen eteenpäin viemiseksi ja tavoittamiseksi. Yhdistyksen muodostamisen vapaus on säädetty Suomen perustuslaissa: ”*Jokaisella on yhdistymisvapaus. Yhdistymisvapauteen sisältyy oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan. Samoin on turvattu ammatillinen yhdistymisvapaus ja vapaus järjestäytyä muiden etujen valvomiseksi.*” (Suomen perustuslaki 11.6.1999/731, 13 §). Virallisen järjestön ja yhdistyksen tunnusmerkkejä ovat jäsenten määrä (yli kolme jäsentä), taustalla oleva määritelty aatteellinen tarkoitus sekä järjestön pysyvä ja suunnitelmallinen toiminta. (Loimu 2007, 19 - 21; Karukannas & Mustonen 2003, 21.)

Yhdistysten perustamisen taustalla on usein tarve nostaa esiin yhteiskunnassa vallitsevia epäkohtia, vaikuttaa yhteiskunnalliseen ilmapiiriin tai jonkin tietyn ihmisryhmän toiveiden ja tarpeiden huomioon ottaminen. Suomessa on yhdistysrekisterissä yli 130 000 erilaista rekisteröityä yhdistystä, jotka jakautuvat useisiin eri kategorioihin, kuten poliittisiin yhdistyksiin, vapaa-aika ja harrastusyhdistyksiin, ammattiyhdistyksiin, luonnonsuojeluyhdistyksiin kuin sosiaali- ja terveystieteiden yhdistyksiinkin (Yhdistystieto 2014). Näistä sosiaali- ja terveystieteiden yhdistyksiä on noin 8 000 (SOSTE 2014).

Yhdistykset toimivat jäsentensä intressien mukaisesti. Jäsenten valta ja mahdollisuus vaikuttaa toimintaan sekä jäsenistön tarpeet muokkaavat yhdistysten toimintaa. Esimerkiksi harrastusjärjestöissä taustalla on yleishyödyllisen vapaaehtoistoiminnan kautta edesauttaa yhteisöllisyyttä ja antaa sosiaalista pääomaa sekä resursseja jäsenilleen. Poliittiset yhdistykset taas tekevät vahvasti yhteiskunnallista edunvalvontaa ja vaikuttamistyötä. Sosiaali- ja terveystieteiden yhdistykset pyrkivät jonkin erityisryhmän fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tukemiseen ja edistämiseen. Keskeisinä tehtävinä sosiaalialan järjestöillä on kansalaisjärjestötoiminta, vaikuttamistoiminta, asiantuntijatehtävät, edunvalvonta sekä tuen ja palveluiden kehittäminen ja tarjoaminen. Usein kaikki tai useampi toiminnan muoto ja tavoite yhdistyy yhdistyksen toiminnassa, ja selkeää yhtä toiminnan alaa on vaikea eritellä. (Juote 2007, 46 - 47; Vuorinen ym. 2005, 13, 31.)

3.3 Sosiaali- ja terveysalan yhdistysten keskeiset tehtävät ja toiminta

Yhdistysten toiminnan keskeisiä periaatteita ovat riippumattomuus julkisesta vallasta ja toiminnasta, voiton tavoittelemattomuus, vapaaehtoisuus ja vapaaehtoistoiminnan korostaminen (Juote 2007, 46). Yhdistysten toiminnan keskeisiä tehtäviä voi luokitella monella eri tavalla, riippuen mistä näkökulmasta toimintaa tarkastelee. Seuraavassa esittelen kaksi tapaa luokitella yhdistysten keskeisimmät tehtävät.

Möttönen ja Niemelä (2005, 59 - 60) luokittelevat järjestöjen tehtävät viiteen osaan:

1. Edunvalvontatoiminta; yhteiskunnallinen ja aatteellinen vaikuttaminen; hiljaisten ja vähäväkisten äänenä toimiminen sekä ongelmien yleiseen keskusteluun nostaminen
2. Vapaaehtoistoiminnan ylläpitäminen ja yhteisöllisyyden ja verkostojen vahvistaminen; arvojen kantaja, demokratian ja sosiaalisen pääoman vahvistaja
3. Vertaistoiminta; laajemman identiteetin edellytysten tuottaja; resurssien ja ”kentille pääsylippujen” tuottaja
4. Toiminta asiantuntijana ja tiedontuottaja; tutkimus- ja kehittämistoiminta
5. Palvelujen tuottaminen ja yhteisötalouden kehittäminen.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnanjohtajat pohtivat Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry:n ja Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto STKL:n (nykyisen SOSTEn) järjestämässä kehittämisfoorumissa tammikuussa 2010 sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnan keskeisiä tehtäviä ja tavoitteita. Foorumissa tehtävät ja tavoitteet tiivistettiin kuuteen osa-alueeseen (Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry 2011, 6 - 7.):

1. *Arvojen kantaja.* Sosiaali- ja terveysalan yhdistyksien perusarvo on ihmisen, ihmisarvon ja elämän kunnioittaminen. Jokainen järjestö tahollaan puolustaa ihmisoikeuksia, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Näin järjestöt ovat mukana tukemassa ihmisten osallisuutta ja vahvistamassa yhteisöllisyyttä.

Kuitenkin jokaisen järjestön toimintaperiaatteet ja arvot tarkentuvat oman jäsenistön erityistarpeiden mukaan.

2. *Vaikeuksissa olevien ihmisten äänitorvi.* Järjestöjen perustehtäviä on edunvalvonta, eli jäsenistönsä ja edustamansa ihmisryhmän ihmisoikeuksien ja perusoikeuksien toteutumisen valvonta. Järjestöt väittävät tietoa ihmisten tarpeista päätöksentekijöille ja palveluntuottajille sekä vaikuttavat lainsäädäntöön. Vastaavasti järjestöt myös välittävät tietoa ihmisille heidän oikeuksistaan, tarjolla olevista palveluista sen ohella, että ohjaavat ja tarjoavat tukea.
3. *Osallistumismahdollisuuksien tarjoaja ja luoja.* Järjestöt tarjoavat mahdollisuuden ihmisille kokea kuuluvansa johonkin ja olla osallisina yhteisöön. Järjestöt kokoavat yhteen samassa elämäntilanteessa olevia, jotta he voivat halutessaan saada ja antaa vertaistukea toisilleen. Järjestöt tuovat sosiaalista pääomaa ja mahdollisuuden vahvistaa omaa identiteettiä, saada ja jakaa kokemuksia ja apua sekä luoda elämyksiä.
4. *Tuen ja avun tarjoaja.* Järjestöt tarjoavat niin vapaaehtoisten, vertaistuen kuin ammattilaistenkin apua, tukea ja osaamista. Apu on usein matalankynnyksen palvelua, joka mahdollistaa kontaktit niin ammattilaisiin kuin vertaisiin. Asiantuntemus jäsenistön tarpeista tuo järjestöille merkittävän roolin myös palveluiden kehittäjänä tuomalla esiin yhteiskunnasta nousevia tarpeita.
5. *Paikallinen vaikuttaja.* Järjestöt ovat osana jäsenistönsä arkea ja näin ovat myös tämän asiantuntijoita, mikä tuo erityisaseman vaikuttajana. Järjestöt tuovat esiin tarpeita ja epäkohtia palveluissa tarkkailemalla palveluita ja niiden laatua. Niissä ajetaan jäsenistönsä etuja ja tarvittaessa luodaan uusia tapoja toimia.
6. *Yhteiskunnan muutosvoima.* Järjestöt tarjoavat ihmisille kanavan tuoda äänensä esiin. Yhdessä usean ihmisen ääni muodostaa merkittävän muutosvoiman. Vaikuttaminen yhteiskuntaan ja sen kehityssuuntiin onkin yksi järjestöjen jatkuva haaste ja velvollisuus.

Molemmissa luokittelutavoissa korostuvat samat teemat. Yhdistyksien toiminnan ytimessä ovat yhteisöllisyyden luojan, oman jäsenkuntansa etujen valvojan ja kehittäjän, asiantuntijan ja aktiivisen paikallisen toimijan roolit. Tällaisen toiminnan tuloksena on sosiaalisen pääoman lisääntyminen sekä sosiaalinen lisäarvo ja hyöty niin yksilölle, yhteisölle kuin yhteiskunnallekin. Yhdistystoiminnalla voi olla konkreettisia tuloksia, esimerkiksi vaikuttamistoiminnan tuloksena muutos päätöksenteossa tai yksilön oman hyvinvoinnin tai terveyden muutos parempaan. Lisäksi yhdistystoiminta tuo toiminnallisia ja yhteisöllisiä hyötyjä, kuten sosiaalisen pääoman lisääntymistä ja yhteisöllisyyden kokemuksia. Näiden lisäksi yhdistystoiminta kehittää uusia innovaatioita ja toimintatapoja, ja valvoo jo olemassa olevia toimijoita. (Fields 2014, 12.)

4 VAIKUTTAMINEN

Vaikuttaminen on yksilön tai yhteisön tekemää työtä ajamansa asian eteen. Sillä pyritään edistämään ja tuomaan esiin jotain tärkeää asiaa tai aihetta. Dahlin (1971) määritelmän mukaan vaikuttaminen ja vaikutusvalta ovat yksilöiden, yhteisöiden, yhdistysten, organisaatioiden ja valtioiden välinen suhde, jossa joku toimijoista aiheuttaa muiden toiminnassa muutoksen, johon he eivät muutoin ryhtyisi (Dahl 1971, 38 - 40, Karukannas & Mustonen 2003, 24 mukaan).

Perustuslaissa on säädetty kansalaisten oikeus vaikuttamiseen (Suomen perustuslaki, 2. luku) ja myös muu lainsäädäntö tukee sitä. Esimerkiksi Kuntalaissa (17.3.1995/365) määritellään, että kunnan tulee antaa kuntalaisille mahdollisuus vaikuttaa kunnan asioihin ja päätöksentekoon. Laissa on muun muassa kirjattu kuntalaisten kuulemisvelvollisuus ennen päätöksen tekoa ja kuntalaisten oikeus tehdä aloitteita. (Kuntalaki, 27 §, 28 §.) Parhailtaan on kuitenkin vireillä kuntalakiuudistus. Lakiesityksen on määrä mennä eduskunnan käsiteltäväksi syksyllä 2014, jolloin uusi kuntalaki tulisi voimaan vuoden 2015 alussa. Hallituksen eduskunnalle esittämässä kuntalakiuudistuksessa kuntalaisten oikeutta osallistua ja vaikuttaa on korostettu. Esityksessä käy ilmi, kuinka vanhat vaikuttamisen kanavat (esimerkiksi äänestäminen kuntavaaleissa ja luottamustehtävät) ovat menettäneet suosiotaan kuntalaisten keskuudessa. Kuntalaiset kaipaavat lisää suoran lähidemokratian mahdollisuuksia ja suoraa vuorovaikutusta päättäjien kanssa. Kuntia kannustetaan kehittämään ja hyödyntämään uusia osallistumisen ja vaikuttamisen kanavia, kuten erilaisia keskustelutilaisuuksia ja kan-

salaisraateja, sekä sähköisten palveluiden tuomia mahdollisuuksia. (Valtiovaraisministeriö 2014a; Valtiovarainministeriö 2014b, 12, 165 - 164)

Jokainen vaikuttaa tietoisesti tai tiedostamattaan päivittäin. Se voi olla omilla puheilla, teoilla ja tiedoilla tapahtuvaa tahatonta vaikuttamista omassa lähiyhteisössään. Aktiivinen ja tiedostettu vaikuttaminen voi olla motivointia, vuorovaikutusta, yhteistyötä, verkostoitumista, tiedonvaihtoa, käsitteiden ja asenteiden muokkausta, edunvalvontaa ja osallistumista poliittisiin prosesseihin. Ennen kaikkea vaikuttaminen on osa aktiivista kansalaisuutta ja osa kansalaisyhteiskunnan toimintaa (ks. Harju 2007, 10 - 25). Aktiivinen kansalainen osallistuu, toimii ja vaikuttaa eri yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Yhdistykset ovat yksi väylä aktiiviseen kansalaisuuteen, edustipa yhdistys sitten harrastusryhmää tai poliittista tahoa. Aktiivisuus ja vaikuttaminen voivat olla niin henkistä, kulttuurillista, aatteellista, toiminnallista, yhteiskunnallista kuin poliittistakin. Vaikuttamisen keinoja ovat esimerkiksi äänestäminen, vetoamusten allekirjoittaminen, yleisönosastolle kirjoittaminen tai osallistuminen vapaaehtoistoimintaan tai vanhempainiltaan. Myös omilla arkielämän valinnoilla voi vaikuttaa: esimerkiksi kulutusvalinnoillaan vaikuttaa ympäröivään yhteiskuntaan. Yksilön merkitys vaikuttajana on korostunut ja yksilön vaikuttamiselle on noussut uusia tehokkaita kanavia, kuten sosiaalinen media ja sähköinen viestintä. Vaikuttaminen ja aktiivinen kansalaisuus on tullut koko ajan lähemmäs ja luonnollisemmaksi osaksi yksilön arkea. (Ilvonen 2012; Harju 2013; Ilvonen 2006, 11 - 13.)

4.1 Yhdistysten vaikuttamistyö

Sosiaalialan järjestöillä on paljon tuoretta, kentältä suoraan jäseniltä esiin nousutta tietoa. Voidaan siis väittää, että järjestöt ovat omalla asiakaskentällään asiantuntijan erityisasemassa. Heillä on tietoa edustamansa kansanryhmän elämästä, yhteiskunnallisesta asemasta, tarpeista ja toiveista. Tällainen asiantuntijuus luo sekä mahdollisuuksia kuin myös velvollisuuksia luoda uutta tietoa, nostaa yleiseen keskusteluun kysymyksiä ja epäkohtia sekä haastaa jo olemassa olevia käytäntöjä ja tietoa. Järjestöillä on mahdollisuus olla mukana kehittämässä ja vaikuttamassa jäsenistöään koskevien palveluiden, tukimuotojen ja lakien sekä säädösten laatimisessa niin paikallisesti kuin valtakunnallisestikin. (Vuorinen, ym. 2004, 12 - 14; Ilvonen 2006, 36.)

Yhdistysten paikallinen vaikuttamistoiminta on monisyistä ja moniulotteista. Usein se mielletään kuntaan, viranomaisiin ja päättäjiin kohdistuvana vaikuttamisena, mutta li-

säksi tulee muistaa, että yhdistysten vaikuttamistyö on myös muutakin. Yhdistys vaikuttaa toiminnallaan niin jäseniinsä, heidän läheisiinsä, yhteistyötahoihin kuin myös alueen muuhun väestöön. (Fields 2014, 12.)

Kuitenkin valtaosa Sosiaalibarometriin 2010 vastanneista sosiaali- ja terveysalan järjestöistä ei pidä vaikuttamista merkittävänä toimintamuotona järjestöissään. Vain vajaa yksi kolmasosa (31 %) piti vaikuttamista merkittävänä toimintansa kannalta. (Peltosalmi, Vuorinen & Särkelä 2010, 132 - 133.) Sama ilmiö oli havaittu Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton Sosiaali- ja terveysjärjestöiden ajankohtaiskuvassa (Vuorinen, Särkelä, Perälähti, Peltosalmi, Peisa, Londén & Eronen 2005, 50). Vain noin kolmasosa piti vaikuttamisen merkitystä suurena. Tämän taustalla arvellaan olevan järjestöjen organisaation rakenne. Paikallisyhdistyksen kokevat vaikuttamisen olevan valtakunnallisen yläjärjestön tehtävä.

Paikallisyhdistykset eivät myöskään tietoisesti käytä termejä vaikuttaminen, vaikuttamistyö ja vaikuttamistoiminta. Vaikuttaminen on tiedostamaton ja suunnittelematon osa paikallisjärjestöjen toimintaa. Paikallisyhdistykset ovat kuitenkin merkittävässä asemassa paikallisessa vaikuttamisessa. Kunnat ovat tärkeitä paikallisia toimijoita ja päätöksentekijöitä, joten paikallisilla järjestöillä on todella hyvät mahdollisuudet vaikuttaa alueelliseen päätöksen tekoon. Itse asiassa heidän vaikuttamistoiminnalleen on suuri tarve ja merkitys. Kuitenkin molemmissa edellä mainituissa tutkimuksissa poikkeuksena nousivat esiin vammais- ja aistivammajärjestöt, joissa vaikuttamisen tärkeys paikallisesti koettiin useimmiten suureksi tai erittäin suureksi. Tämän selittää vammaisjärjestöjen aktiivisuus vammaisten etujen edunvalvojana ja tietoisuus vammaisten oikeuksista. Myös paikallinen vaikuttaminen on saanut vahvan aseman vammaisjärjestöissä esimerkiksi Vammaisneuvostojen muodossa. (Peltosalmi, Vuorinen & Särkelä 2010, 132 - 133; Vuorinen ym. 2005, 50 - 51.)

4.2 Vaikuttamisen menetelmät yhdistyksissä

Paikallisyhdistysten vaikuttaminen voi olla hyvin laaja-alaista ja kohdentua moniin eri tahoihin, kuten kuntaan, yhteiskuntaan tai omaan jäsenistöön. Vaikuttamisen menetelmät määräytyvät vaikuttamiskohteen mukaan. Järjestöbarometri 2010 mukaan suuret ja laaja-alaiset järjestöt kokevat vaikuttamisen merkityksellisemmäksi, ja sen myötä myös vaikuttamisen menetelmät ovat laaja-alaisemmat. Suurilla järjestöillä on myös paremmat resurssit lähteä tekemään vaikuttamistyötä kuin pienillä paikallisilla toimi-

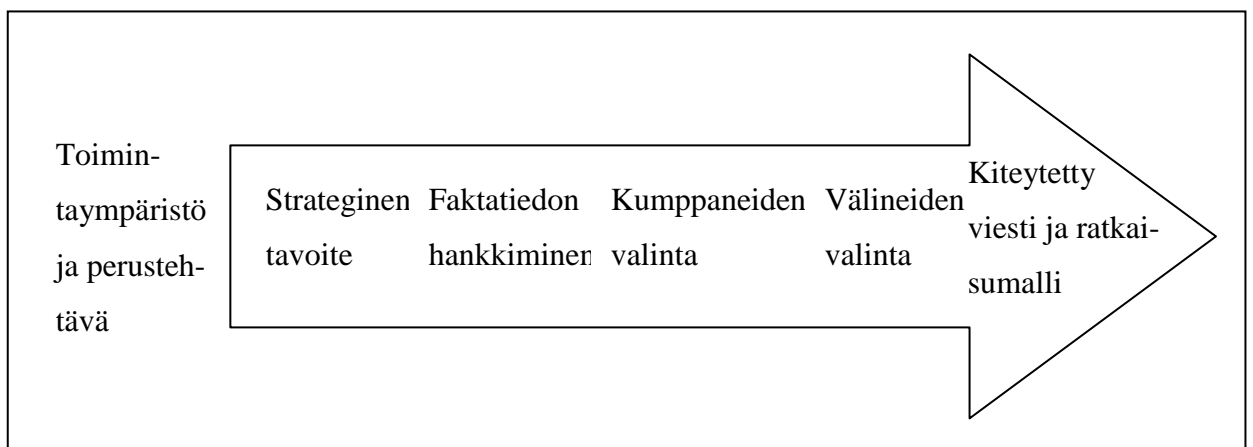

joilla. Erityisesti palkattu henkilökunta edesauttaa suunnitelmallista vaikuttamistyötä. Pienemmällä yhdistyksillä vaikuttamisessa korostui yksilöiden aktiivisuus ja verkostoituminen. Ilman näkyvää vaikuttamista yhdistyksen ajamat asiat voivat jäädä kuitenkin huomiotta ja toiminta voi kutistua vain pienen piirin sulkeutuneeksi yhteisöksi. Halutessaan yhdistys voi kuitenkin olla merkittävä paikallinen toimija ja vaikuttaja. Se kuitenkin vaatii panostusta oman toiminnan ja julkisuuskuvan luomiseen sekä kehittämiseen. (Ilvonen 2006. 37, 41; Peltosalmi, Vuorinen & Särkelä 2010, 114 - 142; Vuorinen ym. 2005. 52, 55.)

4.2.1 Vaikuttamisprosessin suunnittelu

Onnistuneen vaikuttamistyön lähtökohtana on hyvä suunnittelu. Vaikuttamissuunnitelmaan tulisi kirjata mihin asioihin yhdistys tahtoo vaikuttaa, kehen vaikuttaminen kohdistuu, miten vaikuttaminen toteutetaan, mitkä ovat resurssit ja kuinka paljon niitä käytetään tähän vaikuttamisprosessiin, kuka työn toteuttaa ja milloin vaikuttaminen kannattaa toteuttaa. Selkeästi määritelty ja yhdistyksen toimintatavoitteisiin linkitetty tavoite antaa hyvän lähtökohdan vaikuttamiselle. Kaikkien yhdistysaktiivien hyväksymä tavoite edes auttaa sitouttamaan jäseniä vaikuttamisen toteuttamiseen. Suunnitelmassa tulisi myös pohtia kehen lähdetään vaikuttamaan. Jos kohteena ovat kunnan päättäjät tai yhdistyksen omat jäsenet, ovat valittavat vaikuttamisen menetelmät erilaisia. Kohderyhmän määrittely suunnitteluvaiheessa auttaa parhaan mahdollisen tuloksen saavuttamista. Kohteita voivat olla yllämainittujen lisäksi esimerkiksi mahdolliset tulevat jäsenet, suuri yleisö ja lähiyhteisö, vapaaehtoistyöntekijät, sponsorit, rahoittajat sekä yhteistyökumppanit. Suunnitelmassa tulee myös käydä läpi mitkä ovat yhdistyksen käytettävissä olevat resurssit. On hyvä huomioida esimerkiksi käytettävissä oleva raha, henkilöstömäärä ja heidän erityisosaamisensa. Resursseja määritellessä tulisi myös pohtia mahdollisten yhteistyökumppaneiden osallistaminen vaikuttamisprosessiin. Vaikuttamisessa merkittävä voimavara voi olla yksilöiden erityisosaaminen, jota tulisi hyödyntää. Jakamalla vastuuta ja tehtäviä vaikuttamisprosessi osallistaa suurempaa määrää yhdistyksen jäsenistöä ja prosessista tulee yhdistyksen yhteinen tavoite. Myös tavoitteen saavuttamisen kannalta selkeästi jaetut vastuutehtävät edesauttavat onnistumista. (Ilvonen 2006, 42 - 45.)

Laura Simik kuvasi Vaikuta ja vahvistu -luennollaan (16.4.2014) vaikuttamistyön prosessia matkana ideasta itse vaikuttamiseen. Vaikuttaminen on pitkäjänteistä ja suunnitelmallista työtä, jonka pohjaksi Simik esitteli *Vaikuttamisen matkasuunnitelman* (kuva 3). Ideat syntyvät usein yhdistyksen toimintaympäristöstä ja perustehtävästä. Idean vaikuttavuus lähtee hyvästä suunnitelmasta. Alkuun strategisten tavoitteiden laatiminen luo pohjan vaikuttamiselle. Strategiaa luodessa tavoitteet selkiytyvät ja täsmentyvät. Tämän jälkeen tulee tiedon hankinnan vaihe. Ajettavan asian ja tehtävän työn vaikuttavuutta lisää perusteleva ajankohtaisen ja paikkaansa pitävän tiedon kautta. Faktatietoon perehtymisen jälkeen on hyvä etsiä sopivia yhteistyökumppaneita. Yhteistyö samaa asiaa ajavien tahojen kanssa tuo lisävoimaa asian eteenpäin viemiselle. Yhteistyökumppanit tulee kuitenkin valita harkiten ja samalla tulee pohtia mikä yhteistyökumppanin rooli hankkeessa on. Yhdessä yhteistyökumppanien kanssa voidaan valita vaikuttamisen välineet ja menetelmät. On tärkeää pohtia, mitkä oman yhdistyksen ja yhteistyökumppanin voimavarat ja erityistaidot ovat. Kun vaikuttamisprojektilla on selkeä strategia, taustatieto on tutkittu, mukana on asiaan paneutuneita yhteistyötahoja ja vaikuttamisen menetelmät on valittu, voidaan koota kiteytetty viesti ja ratkaisumalli. Sen voimin lähdetään tekemään varsinaista vaikuttamista.

Kuva 3. Vaikuttamisen matkasuunnitelma (Simik 2014)

4.2.2 Päätäjiin vaikuttaminen

Järjestöjen olisi hyvä olla mukana päätöksenteossa, koska heillä on asiantuntemus ja sellaista näkökulmaa jäsenistönsä asioista, jotka muuten eivät välttämättä tulisi huomioiduksi. Kuntalain (28 §) mukaan kuntalaisella on oikeus tehdä aloitteita kunnalle. Yhtälailalla yhdistys voi tehdä aloitteita, kannanottoja ja lausuntoja käsiteltävää asiaa valmisteleville virkamiehille ja toimielimelle. Tämän lisäksi yksi tehokas tapa vaikut-

taa virkamiehiin on lobbaaminen. Lobbauksella tarkoitetaan avainhenkilöiden kasvokkain tapaamista epävirallisissa tilanteissa, joissa tuodaan esille vaikutettava asia. Lobbaaminen on suhteiden luomista, tiedon jakamista ja asiansa puolesta argumentoimista. Olennaista on faktatiedon hyvä hallinta, argumentointi sekä tarvittavan materiaalin kerääminen oman puheen tueksi. Järjestöbarometri 2010 (Peltosalmi, Vuorinen & Särkelä 2010, 139) selvityksessä yli kolmasosa vastasi henkilökohtaisten kohtaamisten päättäjien kanssa olevan merkittävä vaikuttamisen keino. Erilaisia lausuntoja ja kannanottoja vastasi tekevänsä paljon 23 % vastanneista. (Ylikarhi 2001, 50 - 51; Ilvonen 2006, 45; Rantakokko, Lehtinen, Lundström & Kenni 2009, 8 - 9.)

Seuraamalla aktiivisesti oman jäsenistönsä asioiden valtakunnallista kehitystä ja samalla omalta jäsenistöltä nousevaa tietoa yhdistys saa ajantasaista tietoa, välitettäväksi eteenpäin. Tiedon välittäminen päättäjille ei tarvitse aina olla valitusten tai kannanottojen tekoa, vaan se voi olla myös jatkuvaa yhteydenpitoa, yhteistyötä ja keskustelua ajankohtaisista asioista. Yhteistyön muodostumista helpottaa, jos yhdistys saa jäsenekseen jonkun luottamushenkilön tai päättäjän, jolla on henkilökohtainen intressi ja kiinnostus yhdistyksen ajamiin asioihin. (Ilvonen 2006, 44 - 46.)

4.2.3 Lähiyhteisöön vaikuttaminen

Yhdistysten on vaikea lähteä vaikuttamaan ilman tunnettavuutta ja näkyvyyttä. Jos yhdistys ja sen toiminta on alueella täysin tuntematonta, ei sen sanomaakaan oteta huomioon. Suuren yleisön tietoisuuteen pääseminen vaatii julkisuutta ja näkyvyyttä, mikä pitää ottaa huomioon myös vaikuttamisen menetelmää valittaessa. (Vaikuta yhdistyksessä 2014; Ilvonen 2006, 43).

Media on yksi tehokkain keino saada paikallista ja myös koko maan kattavaa näkyvyyttä. Median kautta näkyvyyttä on saatu muun muassa lehtiartikkeleista, mielipidekirjoituksista ja haastatteluista. Järjestöbarometri 2010:n (Peltosalmi, Vuorinen & Särkelä 2010, 139) tutkimuksessa selvitettiin, että noin neljäsosa vastanneista yhdistyksistä (27–29 %) käytti mediaa aktiivisesti vaikuttamisen välineenä. Joukkoviestimillä katsotaan kuitenkin olevan omaa poliittista voimaa ja halua vaikuttaa mielipiteisiin. Tästä syystä pelätään, että yhdistysten välittämä sanoma ei aina pääse siellä läpi, tai se vääristyy. Yhdistykset ovatkin alkaneet hyödyntää sosiaalista mediaa, jonka kautta voi saada laajaa näkyvyyttä. Tällöin kuitenkin pitäisi pohtia vaikuttamisstrategiassaan, mitä sosiaalisen median palvelua he käyttävät ja minkälaiseen vaikuttami-

seen. Myös netin etikettiin ja viestintään tulee panostaa. (Karukannas & Mustonen 2003, 39; Yhdistystoimijat.)

Tehokas tapa vaikuttaa lähiyhteisöön on erilaisten tempauksien, kampanjoiden ja tapahtumien järjestäminen. Ne kuitenkin usein vaativat paljon resursseja toteutuakseen. Järjestöbarometri 2010:en vastanneista neljäsosa kertoi järjestävänsä erilaisia julkisia tapahtumia. Tapahtumissa olennaista on tiedon välittäminen ja tietoisuuden lisääminen. Tässä erilaiset koulutukset ovat yksi tehokas menetelmä. (Peltosalmi, Vuorinen & Särkelä 2010, 139; Ilvonen 2006, 42 - 45.)

Vaikuttamisen keinoja yhdistyksissä ovat olleet myös adressien keräämiset jonkin asian hyväksi. Adressinkeruu voi myös saada mediajulkisuutta, mikä puolestaan on tuonut näkyvyyttä ajettavalle asialle. Kerätyt adressit toimivat myös pohjana päättäjiin suuntautuvassa vaikuttamisessa. (Ilvonen 2006, 45.) Perinteisten adressien rinnalle ovat myös nousseet nettiadressit, joita kuka vain voi aloittaa ilmaiseksi. Nettiadressit ovat nousseet nopeasti yhdeksi vaikuttamisen menetelmäksi niin paikallisesti kuin valtakunnallisestikin. (Ks. Pakkanen 2013.)

4.2.4 Yhdistyksen jäsenistöön vaikuttamisen

Yhdistysten toiminnan kannalta sisäinen vaikuttaminen on olennaisessa asemassa. Vaikuttamisen kanavien paikallisyhdistyksien jäsenistä aina liittoon asti tulisi olla kunnossa ja sujuvia. Vaikuttamisen tulisi olla myös vastavuoroista. Toimivat sisäiset yhteydet takaavat jäsenistölle mahdollisuuden vaikuttaa toimintaan ja toiminta-ajatukseen. Sisäisen vaikuttamisen kautta voidaan lisätä jäsenistön tietoisuutta yhdistyksen asioista, toimintasuunnitelmista ja yhdistystä koskevista ajankohtaisista asioista. Vastavuoroinen vaikuttaminen yhdistyksen sisällä edistää myös ulospäin suuntautuvaa vaikuttamista. Yhdistys, jossa koko jäsenistö on sitoutunut ja osallistettu toiminnan kehittämiseen on yhtenäisempi, ja sitä kautta myös vaikuttavampi toimija. (Ilvonen 2006, 38 - 40.)

Sujuvan sisäisen vaikuttamisen menetelmistä yksi olennaisimmista on yhtenäinen strategia. Järjestökentän yhtenäisyyden kannalta on olennaista, että kaikki toimijat jakavat samanlaiset, kaikkien hyväksymät toimintatavat ja -linjaukset. Tätä yhteistä strategiaa edesajavat alueellisesti paikallisyhdistysten edustajat, ja valtakunnallisesti liiton hallitus sekä henkilökunta. Yhtenäisellä strategialla luodaan julkisuuskuva, joka ulkopuoli-

selle näyttäytyy suunnitelmallisena ja luotettavana järjestötoimintana. Myös jäsenten rekrytoinnissa tästä on apua: yhtenäisen strategian kautta jokainen jäsenyyttä pohtiva saa samaa tietoa toiminnasta paikkakunnasta riippumatta. Hyvässä strategiassa paikallisyhdistykset on osallistettu suunnitteluprosessiin pyytämällä ideoita ja lausuntoja strategiaa koskien. Hallituksen vahvistettua strategia tulee se vielä hyväksyttävä liittokokouksella, jossa valitut edustajat sen lopullisesti hyväksyvät. Strategiaan tulee panostaa aikaa ja resursseja, koska se linjaa tulevien vuosien toimintaa. Eri toimijoiden on helpompi tukeutua siihen ja lähteä suunnittelemaan ja toteuttamaan omaa toimintaansa. (Ilvonen 2006, 38 - 40.)

4.2.5 Verkostoituminen

Yhteistyö ja verkostoituminen ovat tärkeä osa yhdistysten vaikuttamista. Järjestöbarometri 2010:n (Peltosalmi, Vuorinen & Särkelä 2010, 139) mukaan 41 % vastanneista paikallisyhdistyksistä kertoi hyödyntävänsä erilaisia verkostoja paljon vaikuttamisessa. Erityisesti pienille yhdistyksille verkostoituminen ja yhteistyö ovat olennainen osa vaikuttamistoimintaa, koska niillä on harvoin resursseja lähteä yksin ajamaan asiaa. Verkostoitumalla samaa asiaa ajavien tahojen kanssa saadaan lisää sekä taloudellisia että henkilöstöresursseja ja samalla jaettua tietoa ja osaamista. Yhteistyö tuo myös tunnettavuutta yhdistykselle ja sen toiminnalle, sillä usein verkostoissa sana leviää kuin itsestään, ilman tietoista viestintää tai taloudellista panostamista. Yhteistyö tuo myös voimaa ajettavalle asialle: mitä suurempi määrä ajaa samaa asiaa sitä näkyvämpää siitä tulee. Suuren joukon mielipide otetaan todennäköisemmin huomioon kuin yhden pienen toimijan. (Ilvonen 2006, 41 - 42; Vaikuta yhdistyksessä 2014.)

Yhteistyötahona muiden yhdistysten lisäksi voivat olla esimerkiksi kunta, seurakunta, kuntayhtymät ja sairaanhoitopiirit, paikalliset yritykset sekä valtionhallinto. Sosiaali- ja terveysturvallisuus ry:n tutkimuksen ”Paikkansa pitävät, sosiaali- ja terveysjärjestöt paikallisina toimijoina” (Vuorinen ym. 2004, 66 - 68) mukaan yleisimmät yhteistyötahot olivat kunta ja muut yhdistykset: vastanneista yhdistyksistä 70 %:lla oli yhteistyötä niiden kanssa. Yksi olennainen yhteistyötaho on myös yhdistysten valtakunnalliset järjestöt. Niitä käytetään niin yhteistyökumppanina, tukena kuin tiedonlähteenäkin. Verkostoitumisen ei kuitenkaan tulisi rajoittua vain yhteistyöhön vaikuttamistoiminnassa. Yhteistyötä toteutetaan yhdistyksissä muun muassa toiminnan suunnittelussa,

hankkeissa, asiantuntijatehtävissä, rahoituksessa, erilaisten koulutusten järjestämisessä sekä työryhmissä, ohjausryhmissä ja toimikunnissa. (Vuorinen ym. 2005, 59 - 61.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymys

Opinnäytetyön lähtökohtana oli Autismi- ja Aspergerliitto ry:n tavoite lähteä selvittämään liiton ja paikallisyhdistysten vaikuttamistyötä. Työn tarkoitus oli tukea Katriina Siiskosen tekemää Autismi- ja Aspergerliitto ry:n vaikuttamisen strategiaa. Sekä samalla tutkin paikallisyhdistysten vaikuttamisen menetelmiä, jotka toimivat pohjana paikallisyhdistyksille tehtävälle vaikuttamisen menetelmäoppaalle. Tarve vaikuttamisen menetelmien kartoittamiselle oli havaittu liitossa. Yhdistyksien vaikuttamistoiminta oli vähän tutkittu aihe, ja liitto näki tarpeelliseksi heidän jäsenyhdistyksiinsä kohdistetun tutkimuksen toteuttamisen. Liitto toivoi tutkimuksen kautta saavansa nostettua esiin yhdistyksien subjektiiviset kokemukset vaikuttamisesta ja tuotua hyvät kokemukset jakoon myös muille jäsenyhdistyksille.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymykseksi rajautui ”Mitkä ovat Autismi- ja Aspergerliitto ry:n paikallisyhdistysten vaikuttamisen menetelmät?”. Työssä lähdin selvittämään myös, minkälaista vaikuttamistoimintaa yhdistyksissä on ja miten liitto voisi tukea yhdistyksiä vaikuttamisessa.

5.2 Tutkimuksen ja opinnäytetyöprosessin kulku

Ensimmäisen opinnäytetyötä koskevan keskustelun kävin järjestösuunnittelija Katriina Siiskosen kanssa marraskuussa 2013. Työn lähtökohdaksi valikoitui paikallisyhdistysten vaikuttamisen menetelmien selvittäminen ja oppaan pohjatyön laatiminen vaikuttamisen menetelmistä liiton internetsivuja varten. Vuoden 2013 lopulla liitto teki päätöksen lähteä kehittämään vaikuttamistyön strategiaa, jota Siiskonen lähtisi työstämään ja samalla tekemään aiheesta sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulututkimuksen opinnäytetyötä. Tammikuussa 2014 käydyssä palaverissa rajasimme Siiskosen kanssa töidemme aiheita, niin että ne tukisivat toinen toisiaan, kuitenkin tutkien molemmat omaa aihettaan. Opinnäytetyössäni tämä tarkoitti aiheen käytännön läheisempää lähestymistä, mikä ohjasi minua tutkimusmenetelmien valinnassa. Työssäni tulisin hyödyntämään Siiskosen omaan tutkimukseensa toteuttaman avoimen sähköisen kyse-

lyn tuloksia sekä syventämään ja täydentämään niistä saatua tietoa toteuttamalla neljä paikallisyhdistysten edustajien teemahaastattelua. Alun perin tilaukseen kuului, että opinnäytetyöni sisältäisi myös vaikuttamisen menetelmäoppaan. Tutkimukseni aiheen selkeyttämisen ja aiheen laajuuden takia tämä rajautui pois. Näin ollen toteutan menetelmäoppaan opinnäytetyön ulkopuolisena projektina.

Tammi- ja helmikuussa 2014 aloitin aiheen teoria-aineistoon tutustumisen, tein tutkimussuunnitelman ja pidin suunnitteluseminaarin. Teoria-aineiston lisäksi osallistuin kahteen järjestöjen vaikuttamistyötä koskevaan luento- ja koulutustilaisuuteen. Ensimmäinen oli 7.4.2014 järjestetty OK-opintokeskuksen *Vaikuttamiskokemukset kiertoon!* -koulutus Vantaalla, joka oli osa OK-opintokeskuksen *Yhteistyöstä voimaa järjestötoimintaan ja lähidemokratiaan* -hanketta. Luennoitsijana toimi Marion Fields. Toinen luentotilaisuus oli Suomen Reumaliitto ry:n järjestämä *Vaikuta ja vahvistu* -luento Kouvolassa 16.4.2014, jossa luennoi Laura Simik.

Maaliskuun alussa viikolla 11 sain Autismi- ja Aspergerliitto ry:n toiminnanjohtaja Mirjami Hagmanilta tutkimusluvan. Samoihin aikoihin Siiskosen tekemän avoimen sähköisen kyselyn tulokset tulivat analysoitavakseni. Kyselyn vastausten ja teoria aineiston perusteella lähdin koostamaan teemahaastattelun runkoa. Testihaastattelun tein Kouvolan vammaisjärjestöjen yhdistys ry:n (KVY) järjestösuunnittelija Mia Kalpalle. Haastattelu pidettiin 2.4.2014 toimitila Veturissa Kouvolassa. Testihaastattelun sekä Kalpan ja Siiskosen antaman palautteen pohjalta työstin teemahaastattelun rungon lopulliseen muotoonsa.

Haastateltavien paikallisyhdistyksien puheenjohtajiin olin yhteydessä sähköpostitse viikolla 13. Kaikista neljästä pyydetystä kaikki suostuivat haastatteluun. Varsinaiset ajankohdat ja haastattelupaikat sovittiin puhelimitse. Haastateltavat valikoituivat satumanvaraisesti, kuitenkin niin, että mukana oli niin tavallisia Autismi- ja Aspergeriyhdistyksiä kuin kolmikanta yhdistyksiäkin. Kolmikanta yhdistysten toiminta painottuu autismin ja Aspergerin oireyhtymän lisäksi myös johonkin muuhun neurologiseen oireyhtymään, kuten ADHD:hen tai dysfasiaan. Haastattelut toteutuivat viikoilla 15–19. Haastattelut toteutettiin aina haastateltavan kotipaikkakunnalla ja anonyymisti. Poistin nauhoitetut haastattelut litteroinnin jälkeen. Litteroinnissa poistin kaikki tunnistetiedot ja analysoinnin jälkeen litteroinnit tuhottiin asianmukaisesti.

Haastatteluiden jälkeen alkoi tutkimusaineistojen analysointi ja vertailu, sekä kirjallisen työn tuottaminen. Aineiston analysointi alkoi toukokuussa ja eteni yhdessä muun kirjallisen työn ohessa. Kirjallisen työn toteutus painottui elo- ja syyskuulle 2014.

5.3 Aineistonkeruu

Opinnäytetyön tutkimusaineisto koostui kahdesta osasta: Autismi- ja Aspergerliitto ry:n järjestösuunnittelija Katriina Siiskosen tekemän sähköisen lomakekyselyn tuloksista ja tekemistäni teemahaastatteluista.

Siiskosen toteuttama kaikille avoin sähköinen lomakehaastattelu tehtiin helmi- ja maaliskuussa 2014. Siiskosen tutkimuksen tutkimuskysymykset käsittelevät Autismi- ja Aspergerliitto ry:n vaikuttamistyön strategiaa. Tarkoituksena oli selvittää millainen strategia tukee niin liittoa kuin paikallisyhdistyksiä vaikuttamisessa, miten halukkaita paikallisyhdistykset ovat tekemään vaikuttamistyötä, mitkä vaikuttamisen keinot ovat strategian kannalta merkittäviä ja millainen strategia tukee autismikirjon ihmisiä ja heidän läheistensä sosiaalista pääomaa. Strategian kehittämistä ja tutkimusaineiston keruuta Siiskonen esittelee omassa ylemmän sosiaalialan AMK -tutkinnon opinnäytetyössään.

Syventääkseni ja selventääkseni Siiskosen lomakehaastattelun vastauksien antamaa tietoa valitsin tutkimusmenetelmäksi teemahaastattelun, jonka keinoin haastattelin Autismi- ja Aspergerliitto ry:n jäsenyhdistysten edustajia. Haastattelu on yksi yleisimmistä tiedonkeruun menetelmistä. Se voi olla strukturoitu, puolistrukturoitu tai avoin. Omassa opinnäytetyössäni haastattelumenetelmäksi valikoitui teemahaastattelu. Eri lähteissä se luokitellaan joko puolistrukturoiduksi haastattelumenetelmäksi tai puolistrukturoidun ja avoimen haastattelun välimuodoksi. Haastattelun tarkoitus on selvittää haastateltavan ajatuksia, kokemuksia ja tunteita käsiteltävästä asiasta. Tutkimushaastattelulla tähdätään tiedon keräämiseen ennalta määritellyn rungon tai tutkimusteeman mukaan. Toisin kuin lomakekyselyssä, haastattelussa haastatteliija pystyy tarvittaessa itse tilanteessa vaikuttamaan tilanteen kulkuun esimerkiksi korjaamalla väärinkäsitykset tai täsmentämällä kysymystä. Samoin haastatteliija voi havainnoida vastaajan mahdollisia motiiveja vastausten takana sanatonta viestintää ja eleitä seuraamalla. Näin haastattelijalle saattaa avautua täysin uusia ulottuvuuksia vastauksien merkityksestä, mitä pelkästä kirjallisesta aineistosta ei voi havaita. Tutkimusmenetelmäni valintaa tuki ennako-oletukseni, että vaikuttamisen menetelmät ja kokemukset

yhdistyksissä ovat moninaisia ja poikkeavat toisistaan. Tällaisissa tilanteissa haastattelu auttaa saamaan esiin haastateltavien subjektiivisen kokemuksen ja moninaisen tiedon. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 34 - 35, 41 - 42; Metsämuuronen 2006, 112; Tuomi & Sarajärvi 2002, 75.)

Teemahaastattelujen tarkoitus oli tuoda yhdistysten tieto ja osaaminen esille ja osaksi tutkimusta. Haastattelulla oli kuitenkin myös riskinsä, joita minun haastattelija tuli tiedostaa. Taitamaton haastattelija voi ohjata vastauksia huomaamattaan, joten haastattelijan tulee tietää, mikä on roolinsa ja tehtävänsä tilanteessa. Haastateltava voi myös kaunistella totuutta tai pyrkiä antamaan sosiaalisesti hyväksyttäviä vastauksia. Lisäksi haastatteluista saadun aineiston analysoiminen, tutkiminen ja raportointi ovat ongelmallisia. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 35.) Tästä syystä yksi olennainen osa haastattelun tekemistä oli niin sanottu testihaastattelun tekeminen. Testihaastattelun toteutin maaliskuussa 2014, jolloin haastattelin Kouvolan kehitysvammaisjärjestöjen yhdistyksen (KVY) järjestösuunnittelijaa Mia Kalpaa.

Teemahaastattelussa haastattelua ohjataan etukäteen laadituilla teemoilla, mutta itse haastattelu ei noudata etukäteen laadittua järjestystä. Haastattelun teemoittelu vaatii haastattelijalta tarkkaa tutustumista aiheeseen. Näin hän voi johtaa aiheesta tutkimuksen kannalta keskeisiä teemoja ja rungon haastattelulle. Etukäteen määritelty tutkimusteema antaa haastattelulle rungon, mutta itse haastattelu silti muistuttaa enemmän vapaata keskustelua ja näin antaa vastaajalle vapauden puhua asioista omin sanoin. Haastattelun teemat ja keskeiset kysymykset esitetään samoin kaikille haastateltaville, jolloin haastattelun tulokset ovat vertailukelpoisia. Kuitenkin kysymysten järjestys voi vaihdella itse haastattelutilanteessa sujuvan keskustelun takaamiseksi. (Kuula 2006, 128 - 129; Hirsjärvi & Hurme 2001, 47; Tuomi & Sarajärvi 2002, 77 - 78.) Ennen testihaastattelua olin suunnitellut haastattelun rungon neljän teeman ympärille. Testihaastattelun jälkeen pyysin Kalpalta palautetta haastattelurungosta. Tämän palautteen ja Siiskosen kanssa käymieni keskusteluiden pohjalta muokkautui lopullinen haastattelurunko, joka mukaili alkuperäisiä suunnittelemani teemoja (liite 1).

Hirsjärvi ja Hurme (2001, 43) määrittelevät onnistuneen haastattelun ominaispiirteiksi viisi seikkaa: 1) haastattelija tuntee aiheen niin teoriassa kuin käytännössä, näin haastattelu on ennalta suunniteltu, 2) haastattelu on haastattelijan alulle panema ja ohjattava, 3) haastattelijan rooli on motivoida haastateltavaa vastaamaan ja ylläpitää hänen

motivaatiotaan, 4) haastattelijä tiedostaa roolinsa haastattelijana ja 5) haastattelu ja siitä saatu tieto on luottamuksellista. Metsämuuronen (2006, 113) täydentää Hirsjärven ja Hurmeen määritelmään lisäämällä siihen vielä tutkijan ja tutkittavan vuorovaikutuksen merkityksen tiedostamisen. Näitä tutkimuseettisiä kriteerejä ohjenuorana käyttäen lähdin haastattelemaan neljää Autismi- ja Aspergerliitto ry:n paikallisyhdistyksen puheenjohtajaa. Haastattelut toteutettiin huhti- ja toukokuussa 2014 paikallisyhdistysten kotipaikkakunnilla. Haastattelut olivat noin tunnin mittaisia kahdenkeskisiä keskusteluita, jotka pyrin toteuttamaan vastaajalle mahdollisimman neutraalissa ympäristössä minimoiden ulkopuolisia häiriötekijöitä.

5.4 Aineiston analysointi

Aineiston analysoinnin aloitin toukokuussa 2014 heti haastatteluiden jälkeen. Tutkimuksen analyysimenetelmäksi valitsin aineistolähtöinen sisällönanalyysi, jossa litteroidusta tekstistä lähdetään etsimään merkityssuhteita ja merkityskokonaisuuksia. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tutkija valitsee tietyn logiikan tai teeman, joka ohjaa sisällön analysoimista. (Ks. Vilka 2005, 140; Alasuutari 2007, 40 - 48; Metsämuuronen 2006, 124 - 125.)

Litteroinnin suoritin mahdollisimman pian haastatteluiden jälkeen. Litteroidun aineiston lisäksi analysoinnin tukena olivat käsin kirjoittamani muistiinpanot haastatteluista. Haastatteluiden tuomasta aineistosta ja sähköisen kyselyn tuloksista lähdin pelkistämään havaintoja ja luokittelemaan niistä keskeisiä teemoja ja yhdistäviä tekijöitä. Luokittelua ohjaavana teemana olivat vaikuttamisen menetelmät, jotka pohjautuivat niin teoriaan kuin Autismi- ja Aspergerliitto ry:n vaikuttamistyön strategian suuntauksiin. Vastauksien teemoittelu ja ryhmittely auttoi jäsentämään tutkimuksen keskeiset tulokset. Niiden pohjalta pystyin kokoamaan tulkinnat ja johtopäätökset. Ryhmittelyn jälkeen keskeisiksi kattokäsitteiksi muodostuivat *verkostoituminen*, *sosiaalinen media* ja *yksilön aktiivisuus vaikuttamisen menetelminä*. Tämän lisäksi aineistosta nousi esiin Autismi- ja Aspergerliitto ry:n rooli paikallisyhdistysten vaikuttamistoiminnassa.

5.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Jotta tutkimus olisi tieteellisesti hyväksyttävä ja uskottava, sen tulee täyttää tietyt eettisen ja luotettavan tutkimuksen piirteet. Tutkimuseetiikan ja hyvien tieteellisten käytäntöjen (ks. Kuula 2006, 34 - 35) tulisi kulkea tutkijan rinnalla koko tutkimuksen

ajan. Lisäksi tutkimuksen tulee noudattaa rehellisyyttä, avoimuutta, tarkkuutta ja huolellisuutta koko tutkimuksen ajan. Laadullista tutkimusta arvioitaessa voidaan huomioida myös tulkinnan yleistettävyyttä. Tulkinta on tutkijan, tulosten ja teorian vertailun tulos. Laadullisen tutkimuksen yleistettävyyttä arvioitaessa tulee kuitenkin muistaa, että siinä vielä oleellisempaa on uusien näkökulmien esiin tuominen ja mielenkiinnon herättäminen aiheeseen. (Vilkkä 2005, 157; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.)

Tutkimukseni lähtökohta tuli minulle Autismi- ja Aspergerliitto ry:ltä. Varsinainen tutkimuskysymys ja haastattelurungon hyväksyttiin liiton edustajilla, jotta ne vastaisivat heidän toiveitaan. Tutkimusaineiston keruuvaiheessa suoritin harjoittelua Autismi- ja Aspergerliitto ry:ssä, mikä osaltaan sitoi minua vahvemmin liiton toimintaan. Tutkimustani johdatteli myös Katriina Siiskosen samaan aikaan työstämä Autismi- ja Aspergerliitto ry:n vaikuttamistoiminnan strategia. Tutkimustyön kuluessa, ja erityisesti tutkimushaastatteluita tehdessäni, minun tuli asettua mahdollisimman puolueettomaan asemaan ja huomioida oma roolini haastattelijana. Myös aineistoa analysoidessa ja käsitellessä minun tuli muistaa rehellisyys ja puolueettomuus tutkijana, jotta tutkimustulos ja tulkinnat olisivat todenmukaisia ja suoraan vastaajilta johdettuja.

Tutkimusaineistoa kerätessäni haastateltavien vastaukset olivat vaikutuspiirini ulottumattomissa. Haastateltavien henkilökohtaiset suhteet tai ennako-oletukset liittoon, sen henkilöstöä tai muita toimijoita kohtaan eivät olleet ennakoitavissa. Aineistoa analysoidessani minun tuli kuitenkin pohtia kuinka käsitellä aineistoa, jossa selkeästi nousi esiin vastaajan suhtautuminen tilaajatahoon tai muuhun toimijaan. Tutkimustuloksen rehellisyyden kannalta koin kuitenkin tärkeäksi ottaa myös nämä henkilökohtaiset kokemukset huomioon, sillä tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää myös vastaajien subjektiivisia kokemuksia vaikuttamisesta. Tässä kuitenkin jouduin pohtimaan paljon rooliani tutkijana ja toisaalta lojaliteettiani Autismi- ja Aspergerliitto ry:tä kohtaan.

Ennen tutkimusaineiston keruun aloittamista sain tutkimusluvan Autismi- ja Aspergerliitto ry:n toiminnanjohtajalta Mirjami Hagmanilta. Tutkimuslupaa varten toteutin tutkimussuunnitelman, jossa kuvattiin tutkimuskysymys, tutkimuksen toteutustapa ja aikataulu. Tutkimusaineiston keruuta varten valikoin sattumanvaraisesti neljä haastateltavaa yhdistystä, jotka edustivat mahdollisimman laajasti kentällä toimijoita. Jo haas-

tattelupyynnössä korostin yksityisyydensuojaa ja vastaajien nimettömyyttä. Ennen haastattelun aloittamista kertosin haastateltavien kanssa miten käsittelen aineiston ja suojaan heidän yksityisyytensä. Haastatteluiden jälkeen tuhosin äänitetyt tallenteet ja poistin litteroinnista tunnistetiedot.

Vaikka haastateltavien määrä oli suhteellisen pieni, huomasin haastattelujen alkavan toistaa toisiaan eikä lisäaineisto tuonut enää uutta tietoa. Aineisto kylläntyi eli saavutti saturaatiopisteen (ks. Toikko & Rantanen 2009, 124). Tästä syystä en koe, että tutkimus olisi tarvinnut suurempaa otantaa. Saturaatiopisteen saavuttaminen tukee tutkimustulosten luotettavuutta ja siirrettävyyttä. (Vilka 2005, 127 - 128.)

Tutkimuksessani pyrin tuomaan teorian ja tutkimusaineiston laajuuden kautta yleistettävyyttä aiheelleni. Teemahaastattelut kertoivat kohderyhmäni subjektiivisen kokemuksen, jota lähdin analysoimaan teoriaa tukenani käyttäen. Tutkimuksen aikana minun tuli huomioida, että sähköisen kyselyn tulokset eivät olleet suoraan verrannollisia teemahaastatteluihin. Sähköisen kyselyn vastaajista 48 % kuului Autismi- ja Aspergerliitto ry:n paikallisyhdistykseen, eli suuri osa vastaajista oli yhdistystoiminnan ulkopuolisia henkilöitä. Käytin siis tuloksia vain vertailukohtana ja tukena omille teorian ja haastatteluiden kautta syntyneille tulkinnoilleni.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Haastateltavien yhdistysten puheenjohtajat määrittivät vaikuttamisen yhdeksi osaksi yhdistystoimintaa. Sen kuvattiin olevan yksi yhdistystoiminnan kivijaloista ja osa yhdistyksen perustehtäviä. Jäsenistön asioiden ja oikeuksien edistäminen sekä edunvalvonta olivat osa lähes kaikkien yhdistysten toimintaa. Haastatteluissa nousi esiin erityisesti jäsenistön edunvalvonnan tärkeys. Haastateltavat kokivat yhdistyksien velvollisuudeksi olla tietoisia valtakunnallisesti ja kunnallisesti meneillään olevista suuntauksista ja päätöksenteosta, jotta yhdistys voi tarvittaessa ohjata ja tukea jäseniään tai vaikuttaa paikallisiin toimijoihin. Sähköinen kysely tuki tätä tietoa: vastauksista nousi esiin yhdistysten mahdollisuus ja toisaalta myös velvollisuus vaikuttaa ja olla oman jäsenistönsä asioiden asiantuntija paikallisesti. Yhdistykset nähtiin hyvänä kanavana kirjon ihmisille ja heidän omaisilleen lähteä vaikuttamaan. Vaikuttaminen ei kuitenkaan ollut yhdenkään yhdistyksen ensisijainen tai tärkein osa-alue, vaikka sen merkitys yhdistyksen toiminnan ja jäsenistön kannalta tiedostettiin.

Vaikuttaminen ei kuitenkaan noussut haastatteluiden perusteella kovin suunnitelmalliseksi toiminnaksi. Vastauksissa korostuivat yksittäisten ihmisten aloitteet ja sitä kautta sen tuominen yhteiseen keskusteluun yhdistyksessä. Vaikuttamisen suuntaan mainittiin vaikuttavan myös liitoilta tulevat maanlaajuiset linjaukset ja teemat. Yksi yhdistys mainitsi järjestävänsä yhteisiä kehittämispäiviä, jolloin pohditaan myös paikallisesti ajankohtaisia aiheita ja sitä kuinka niihin voitaisiin vaikuttaa yhdistyksen voimin. Haastatteluissa kävi ilmi, ettei yhdistyksissä oltu tehty kirjallista vaikuttamissuunnitelmaa.

Vaikuttaminen käsitteenä tuntui olevan yhdistyksille moniulotteinen ja välillä jopa haasteellinen. Keskusteluiden edetessä vaikuttamistyön laajuus ja merkitys tuntui aukeavan myös haastateltaville. Haastatteluiden perusteella vaikuttamistyö ei näyttäyty yhdistyksissä toiminnan ydintoimintana: sitä ei erikseen suunnitella tai tarkoituksen mukaisesti lähdetä toteuttamaan. Minulle jäi kuva, että vaikuttaminen on yhdistyksissä tilanne- ja yksilökohtaista. Tätä käsitystäni vahvistivat haasteltavien vastaukset vaikuttamistyön vastuun jakautumisesta: vaikuttamistyön vastuu kerrottiin olevan usein yksilöllä. Yhdistysaktiivien mainittiin olevan aktiivisia myös vaikuttamisessa ja yhdistyksen asioiden eteenpäin viemisessä. Kun vastaajilta kysyttiin kenen vastuulla vaikuttaminen yhdistyksessä on, mainittiin pääasiassa yhdistyksen puheenjohtaja.

Haastatteluissa vaikuttamisen kohteiksi mainittiin useimmiten paikalliset julkisen sektorin toimijat sekä päättäjät. Lisäksi pyrittiin vaikuttamaan yleisiin asenteisiin, palveluiden laadun tarkkailuun ja esteettömyyden edistämiseen. Valtakunnallisen vaikuttamisen haastateltavat kokivat kuuluvat liitoille. Vastaukset ovat verrannollisia Järjestöbarometri 2010 (Peltosalmi, Vuorinen & Särkelä 2010, 135 - 136) tekemään faktori-analyysiin paikallisyhdistysten vaikuttamistyön kohteista. Sen perusteella paikallisyhdistykset kokivat tärkeimmäksi vaikuttamistyön kohteeksi ihmisten elämisen edellytyksiin liittyvän vaikuttamisen. Tähän sisältyy niin tiedon jakaminen ja saaminen, yleisiin asenteisiin vaikuttaminen, osallistumismahdollisuuksien kohentuminen kuin esteettömyyskin. Erittäin suureksi tämän vaikuttamistyön merkityksen koki 43 % vastanneista. Faktorin mukaan 39 % vastanneista piti palveluiden, kuten sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuuteen ja laatuun, vaikuttamista tärkeänä. Kuntien päätöksentekoon vaikuttamisen koki merkittäväksi 32 % yhdistyksistä. Lisäksi 13 % vastanneista piti tärkeänä vaikuttamisen kohdistamista ihmisten toimeentulon ja työllistymisen

edistämiseen. Kun vain 6 % piti valtakunnallista, kuten ministereihin, kansanedustajiin, Kelaan tai sairaanhoitopiireihin, vaikuttamista tärkeänä.

Haastateltavat kokivat vaikuttamisen kuitenkin haastavaksi, välillä jopa tuloksettomaksi. Erityisesti kunta ja palveluntuottajat mainittiin usein kun puhuttiin tuloksettomasta vaikuttamisesta. Suorista kontakteista, lobbaamisesta ja kirjallisista yhteydenotoista huolimatta harvalla oli kokemuksia onnistuneesta vaikuttamisesta kuntaan ja sen päättäjiin. Tähän kuitenkin oli myös poikkeuksia: näissä tapauksissa perusteellinen pohjatyö ja tietoon perustuvat argumentit olivat edistäneet työtä. Eräässä onnistuneessa kokemuksessa taloudellisiin säästöihin vetoamisen ja tarkkojen laskelmien esittämisen koettiin toimineen menestyksekkäästi vaikuttamisessa. Onnistuneita vaikuttamiskokemuksia yhdisti suunnitelmallinen toiminta, jota Simik (2014) kuvaa vaikuttamisen matkasuunnitelmassaan. Onnistuneissa vaikuttamisprosesseissa oli tarkkaan mietitty, mitä halutaan saavuttaa, ketkä valitaan vaikuttamisen kohteeksi ja mitkä vaikuttamisen keinot auttavat saavuttamaan tavoitteen.

6.1 Verkostoituminen

Verkostoitumisen merkitys nousi kaikissa haastatteluissa esiin ohimenevin viittauksin. Monilla haastateltavista oli yhteistyötä paikallisten muiden yhdistysten, oppilaitosten ja yritysten kanssa. Yhteistyöllä oli myös saatu positiivisia kokemuksia vaikuttamisesta ja moni mainitsi yhteistyön olevan olennainen osa vaikuttamistoiminnan toteuttamista. Verkostoitumisen kautta yhdistyksien kerrottiin saaneen tunnettavuutta ja näkyvyyttä alueellisesti. Vaikuttamistyötä tehdessä tunnettavuus taas oli tuonut lisää painoarvoa yhdistyksen mielipiteille: yhdistykset olivat kokeneet asioidensa tulleen paremmin kuulluksi ja huomioiduiksi.

Yhteistyökumppanit olivat löytyneet yhteisten päämäärien ja intressien mukaan. Yhteistyö oli tuonut lisää taloudellisia resursseja, mutta myös lisää henkilöstöä ja vapaaehtoisia työskentelemään hankkeen parissa. Haastatellut mainitsivat usein rajallisen ajan olevan este erilaisten vaikuttamisprosessien toteuttamiseen, joten yhteistyön tuoma lisähenkilöstä on koettu tärkeäksi.

Erilaiset verkostot ja yhteistyökumppanit tuovat yhdistyksen vaikuttamistoiminnalle eri tasoja. Yhteistyö paikallisen yrityksen kanssa voi tuoda näkyvyyttä ja tunnettavuutta, mutta samalla se levittää autismitietoisuutta yhteistyötahoihin. Yhteistyö toisen

yhdistyksen kanssa puolestaan tuo lisäresursseja ja voimaa ajettavalle asialle. Verkostoituminen virkamiesten, päättäjien ja poliitikkojen kanssa tuo tunnettavuutta ja kontakteja henkilöihin joihin lähteä vaikuttaman paikallisessa päätöksenteossa. Lisäksi yhteistyö oppilaitoksiin lisää tietoisuutta tulevien ammattilaisten keskuudessa ja voi tuoda myös uusia jäseniä yhdistykseen. Haastatteluissa korostui miten ennakkoluuloton ja avoin, yllättävänkin tahon kanssa tehtävä yhteistyö voi tuottaa tuloksia ja uusia innovaatioita. Sähköisen kyselyn tuloksien mukaan mieluisimmat yhteistyötahot olivat alan ammattilaiset (17 %) ja vertaiset (15 %). Muut yhdistykset, palvelun tuottajat sekä kunnan viranomaiset saivat kaikki kolme äänistä 12 %. Samat tahot nousivat myös haastatteluissa esiin puhuttaessa vaikuttamisen yhteistyötahoista.

6.2 Sosiaalinen media

Sosiaalinen media tuli vahvasti esiin haastatteluissa. Jokaisella yhdistyksellä oli omat internetsivut ja jotkut olivat perustaneet myös Facebook-ryhmiä. Haastateltavat tiedostivat sosiaalisen median mahdollisuudet, mutta niitä hyödynnettiin kuitenkin hyvin vähän. Tämän taustalla mainittiin ajan ja osaamisen puute. Mahdollisiksi hyviksi vaikuttamisen keinoiksi sosiaalisessa mediassa mainittiin muun muassa foorumit ja sähköpostiringit. Sosiaalinen media miellettiin usein tiedottamisen välineeksi.

Yhteistyö paikallisen median kanssa vaihteli yhdistyksissä. Tässä näkyi kuntaerot ja paikallisen median kiinnostus yhdistysten aiheesta. Kaikki haastateltava nostivat esiin kuinka mediaan tuotavan aiheen on oltava kiinnostavaa ja niin sanotusti ”mediaseksikästä”. Joillain paikkakunnilla media on tarttunut yhdistyksien ajamaan asiaan ja ollut hyvin kiinnostunut kirjon ihmisten asioista. Se on tuonut hyvää näkyvyyttä yhdistysten toiminnalle ja heidän ajamilleen asioille. Toisilla paikkakunnilla yhdistykset taas joutuivat näkemää hyvin paljon vaivaa saadakseen näkyvyyttä mediassa.

Näiden kokemusten perusteella sosiaalisen median hyödyntämiselle olisi enemmänkin kysyntää Autismi- ja Aspergerliitto ry:n paikallisyhdistyksissä. Sosiaalinen media voisi tarjota polun vaikuttaa suoraan suureen yleisöön niin sanotun valtamedian ohi. Tämä kuitenkin vaatisi yhdistyksille lisää tietoa sosiaalisen median käytöstä esimerkiksi koulutuksen kautta.

6.3 Yksilön aktiivisuus

Laura Simik (2014) luennollaan *Vaikuta ja vahvistu* (16.4.2014) korosti yksilön aktiivisuuden merkitystä. Hänen mukaansa vaikuttaminen usein lähtee yhdestä ihmisestä, joka uskoo asiaansa ja ryhtyy muutoksen liikkeelle paniijaksi. Omasta asiastaan innostuminen, aihealueen laaja tuntemus, kokemustiedon hyödyntäminen ja kontekstiin sekä yhteiskunnalliseen keskusteluun sidottu aihe ovat eväitä onnistuneeseen vaikuttamiseen. Simik kannusti luennollaan aina pyrkimään parempaan kuin vain ”ihan hyvään” ja tekemään suunnitelmallista vaikuttamistyötä perustehtävää unohtamatta.

Haastateltavista jokainen nosti keskustelujen aikana useamman kerran esiin yksilön merkityksen yhdistysten vaikuttamistyössä. Yksilö mainittiin alullepanevana voimana, verkostojen luoja, aktivoijana ja ideoijana. Haastateltavat nostivat esiin yksilön vaikuttamisen voiman: esimerkiksi kahdenkeskiset vapaamuotoiset keskustelut niin virkamiehen, yhdistyksen jäsenen kuin tavallisen rivikansalaisen kanssa koettiin vaikuttaviksi ja joskus jopa voimaannuttaviksi kokemuksiksi. Yksilön avoimuudella, aktiivisuudella ja vuorovaikutustaidoilla koettiin olevan suuri merkitys autismitietoisuuden levittämisessä, asenteiden muuttamisessa ja muussakin vaikuttamisessa.

Haastateltavista usealla oli henkilökohtaisia kokemuksia eri hankkeissa mukana olemisesta. Yksilön aktiivisuus ja valmius lähteä mukaan eri työryhmiin ja hankkeisiin tuli heidän puheissaan vahvasti esiin positiivisena asiana. Nämä koettiin hyviksi tilaisuuksiksi vaikuttaa ja niistä oli myös kokemuksia tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta. Myös toiminta kokemusasiantuntijana mainittiin tärkeäksi yksilön keinoksi vaikuttaa. Tässä yhdistyksillä mainittiin olevan tärkeä rooli kokemusasiantuntijoiden kouluttajana ja tukiverkostonä.

6.4 Autismi- ja Aspergerliitto ry:n rooli yhdistysten vaikuttamistoiminnassa

Muutama yhdistys mainitsi haastatteluissa, että vaikuttamistyön suunnitteluun vaikuttaa liitolta tulevat valtakunnalliset linjaukset. Niiden pohjalta yhdistykset lähtevät kehittämään omaa työtään paikallisella tasolla. Suunnittelun mainittiin tapahtuvan esimerkiksi yhteisillä kehittämisspäivillä, joissa otetaan myös esiin senhetkiset vaikuttamisen tarpeet.

Haastateltavat määrittivät liiton roolin vaikuttamisessa olevan valtakunnallisella tasolla. Haastateltavat kokivat, että liiton tehtävä on edesauttaa ja seurata valtakunnallisesti autismin kirjon asioita ja toimia edunvalvojana. Paikallisyhdistysten tehtäväksi määriteltiin alueellinen vaikuttamistyö ja edunvalvonta. Yhdistykset kuitenkin kaipaivat liiton tukea vaikuttamiseen. Toiveina oli selkeämpi tiedotus meneillään olevista ja ajankohtaisista vaikuttamisen hankkeista ja valtakunnallisista linjauksista. Yhdistyksissä tarvittiin myös tukea, ohjeistusta ja selkeitä linjauksia mihin ja miten lähteä vaikuttamaan ja kuinka saada tehtävälle työlle myös tuloksia.

Ilvonen (2006, 38 - 40) kuvaa teoksessaan yhdistyksen sisäisen vuorovaikutuksen tärkeyttä. Vastavuoroinen vuorovaikutus liitosta aina jäseniin asti takaa yhtenäisen verkoston, jossa tieto kulkee puolin ja toisin. Kun sisäiset vaikuttamiskanavat ovat kunnossa, on vaikuttaminen ulospäin helpompaa ja tuloksellisempaa. Haastatteluissa nousi esiin toive selkeämmästä viestinnästä liitossa meneillään olevista ja ajankohtaisista vaikuttamisen kohteista ja siitä miten paikallisyhdistykset voivat asiaa viedä eteenpäin paikallisesti. Yhdistykset myös toivoivat liitolta vielä näkyvämpää toimintaa Suomen laajuisesti. Haastateltavat kokivat, että mitä läpinäkyvämpää ja avoimempaa liiton toiminta on, sitä paremmin se tukee myös paikallisyhdistyksien toimintaa. Viestintäkanavaksi ehdotettiin esimerkiksi sosiaalisen mediaa, säännöllistä tiedottamista *Autismi-lehdessä* ja verkkotiedotteita sähköpostin kautta. Parissakin haastattelussa nousi esille, kuinka tärkeää on liiton säännöllinen jalkautuminen kentälle. Kasvokkain tapaamiset antavat tilaisuuden edistää yhteistyötä liiton kanssa ja sitä kautta myös kehittää omaa toimintaa. Haastateltavat kokivat, että liiton edustajien säännöllinen tapaminen kasvokkain myös edesauttaisi vuorovaikutusta ja luottamusta liittoa kohtaan.

Sähköisen kyselyn vastaukset tukivat haastatteluista nousutta tietoa. Vastauksissa korostui toive liiton näkyvästä ja avoimesta toiminnasta. Liiton toivottiin olevan myös vahva valtakunnallinen edunvalvoja ja vaikuttaja, joka seuraa valtakunnallista kehitystä ja välittää tästä tietoa eteenpäin. Myös tietoisuuden autismi tietoisuuden lisääminen koettiin tärkeäksi osaksi liiton vaikuttamistoimintaa ja tehtävää.

6.5 Johtopäätökset

Tutkimukseni tuloksien mukaan että *Autismi- ja Aspergerliitto ry:n* paikallisyhdistyksien vaikuttamisen menetelmät noudattavat samoja linjoja kuin aikaisemmissa tutkimuksissa on tullut ilmi. Tulokset ovat samankaltaisia kuin esimerkiksi *Järjestöbaro-*

metri 2007:n ja 2010:n käsitykset vaikuttamisesta (ks. Vuorinen ym. 2007; Peltosalmi ym. 2010). Myös Siiskosen tekemä vaikuttamistoiminnan strategia Autismi- ja Aspergerliitto ry:lle esitti samankaltaisiin haasteista ja tuloksia kuin mitä omassa tutkimuksessani havaitsin.

Suurimmaksi kehittämiskohteeksi paikallisyhdistyksien vaikuttamisessa koen suunnitelmallisuuden. Yhdistyksillä on halu ja tarve vaikuttaa paikallisesti jäsenistönsä asioihin, mutta joko asiaa ei oltu lähdetty viemään eteenpäin tai vaikuttamisprosessilla ei ollut toivottuja tuloksia. Vaikuttamista hankaloittaviksi tekijöiksi yhdistykset mainitsivat taloudellisten resurssien puutteen, ajan vähyyden ja puuttuvat vapaaehtoiset. Aktiivinen, tavoitteellinen ja suunnitelmallinen työ voisi olla keino saada vaikuttamiselle myös tuloksia. Tutkimukseni mukaan tie onnistuneeseen vaikuttamistyöhön alkaa kartoittamalla yhdistyksen vahvuudet, etsimällä sopivat yhteistyötahot, keräämällä tarvittavan tiedon ja valitsemalla oikean vaikuttamisen kohteen. Näiden pohjalta yhdistys voi valita oikean vaikuttamisen menetelmä kulloiseenkin tilanteeseen.

Suunnitelmallisuuden lisäksi verkostoituminen ja yhteistyö olivat vaikuttamisen ja myös muun yhdistystoiminnan kannalta olennaisia. Yhteistyö toi tutkimuksen mukaan uusia voimavaroja ja resursseja toiminnalle. Ennakkoluuloton kontaktinotto oli tuonut uusia innovaatioita ja hankkeita, joilla oli ollut suuri vaikuttavuus ja näkyvyys. Yhdistysten kannattaa hyödyntää jäsentensä valmiita verkostoja ja osallistaa jäseniään jakamaan tietoutta autismin kirjosta ja yhdistyksen toiminasta. Aktivoimalla jäseniä kertomaan yhdistyksen toiminasta voi sana saavuttaa huomattavasti laajemman kuulijakunnan kuin maksetulla markkinoinnilla tai kampanjalla.

Yhdistyskentän haaste vaikuttamisessa on pysyä nykykehityksen vauhdissa. Uusien ja kehittyvien välineiden hyödyntäminen ennakkoluulottomasti kehittää toimintaa ja auttaa tavoittamaan uusia ihmisiä. Tutkimuksessa sosiaalinen media nousi toistuvasti esiin vaikuttamisen kanavana mutta ei oikein vielä tiedetty miten sitä voisi hyödyntää. Sosiaalisen median hankaluus nähtiin olevan sen jatkuvassa kehityksessä ja muuttumisessa, jolloin yhdistyskentän on haasteellista pysyä ajan tasalla. Oikeiden vaikuttamiskanavien löytyminen ja niiden aktiivinen hyödyntäminen tuo näkyvyyttä, tunnettavuutta ja vaikuttavuutta. Jotta paikallisyhdistykset pystyisivät hyödyntämään sosiaalisen median mahdollisuuksia, tulisi heille jakaa tietoa siitä esimerkiksi koulutuksien kautta.

Tutkimuksessa yhdistysaktiivien rooli korostui vaikuttajina. Yhdistyksen toimintaan sitoutunut henkilö oli selkeästi myös se joka sitoutui vaikuttamaan. Yhdistyksillä oli huoli kuinka saada uusia yhdistysaktiiveja, sillä yhdistyskentän koettiin ikääntyvän. Myös liiton vaikuttamisen strategiassa jäsenhankinta ja jäsenistön monipuolistaminen on nostettu esille. Uusien jäsenien hankinta sekä liiton ja sen jäsenyhdistyksien toiminnan näkyvyyden lisääminen suurelle yleisölle on koko liiton ja sen jäsenien yhteinen haaste, jota tulisi kehittää. Uudessa vaikuttamistoiminnan strategiassa yhtenä osa-alueena onkin vapaaehtoistoimintaan panostaminen ja uusien jäsenten sekä vapaaehtoisten hankinta. (Autismi- ja Aspergerliitto ry:n vaikuttamistoiminnan strategia 2014 - 2016.)

Liiton vaikuttamistoiminnan strategiassa liitto vastaa yhdistyksiltä nousseisiin toiveisiin. Liiton tavoitteena on lähteä lisäämään tietoa autismikirjosta näkyvämmiin ja vaikuttaa valtakunnan tasolla ilmeneviin epäkohtiin. Strategiassa esitetään myös, että liitto tukee jäsenyhdistyksien vaikuttamistoimintaa järjestämällä koulutuksia, neuvontaa ja ohjausta. Osa liiton strategiaa on myös tämän tutkimuksen pohjalta rakentuva vaikuttamistyön opas, jonka tarkoitus on toimia tietopankkina ja jakaa hyviä vaikuttamisen menetelmiä. Lisäksi strategiassa liitto määrittelee tavoitteeksi uusien innovaatioiden kehittämisen, yhteiskunnallisen keskustelun virittämisen sekä mahdollisuuden uusien ideoiden eteenpäin viemiseen. Näiden lisäksi liitto lähtee kokoamaan vaikuttamistoiminnan työryhmää, joka koostuu liittohallituksen edustajasta, liiton toimihenkilöistä ja yhdistysten jäsenistä. Itse näen työryhmän tilaisuudeksi yhdistyksille lähteä tuomaan esiin ideoita vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen kehittämiseksi liiton ja yhdistysten välillä. Työryhmä antaa myös mahdollisuuden lähteä kehittämään uusia toimintamalleja, joita myös haastatteluissa nousi esiin. Työryhmä antaakin jäsenyhdistyksille merkittävän uuden kanavan vaikuttamiselle. (Autismi- ja Aspergerliitto ry:n vaikuttamistoiminnan strategia 2014 - 2016.)

Tutkimukseni pohjalta näen liiton roolin paikallisen vaikuttamistoiminnan tukijana merkittävänä. Liiton antama tuki, neuvonta ja koulutus paikallisjärjestöjen toimijoille ovat vaikuttamistoiminnan kannalta tärkeitä. Kuitenkin haluan korostaa, että liiton ja paikallisyhdistysten välinen yhteistyö on olennaista niin liiton kuin sen jäsenyhdistysten kannalta. Yhteistyöllä ja vastavuoroisella vuorovaikutuksella mahdollistetaan toiminta, joka on yhtenäisempää, tavoitteellisempää ja vaikuttavampaa. Paikallisyhdis-

tyksiltä noussut tieto ja osaaminen ovat arvokas voimavara liitolle, jota tulee muistaa hyödyntää.

7 LOPUKSI

Opinnäytetyöprosessi oli minulle opettavainen kokemus. Kiinnostus yhdistystoimintaan oli yksi syistä, joiden takia alun perin hakeuduin sosiaalialalle opiskelemaan. Opinnäytetyössä koin palanneeni pitkästä ajasta sen aiheen ja työkentän pariin, joka herätti mielenkiintoni koko sosiaalialaa kohtaan. Lisäksi vaikuttamistoimintaa ei ollut paljon aikaisemmin käsitelty opinnäytetöissä sosiaalialan näkökulmasta, mikä antoi minulle tilaisuuden tutustua ennakkoluulottomasti ja ilman taustavaikutteita aiheeseen. Aihe tuntui minusta ajankohtaiselta ja tuoreelta, mikä lisäsi motivaatiotani tutkia aiheita. Myös tilaajatahon kiinnostus ja tarve tutkimukselle toi paljon intoa työskentelelyni, mutta toisaalta myös onnistumisen paineita.

Opinnäytetyöprosessi kaikessa laajuudessaan opetti minua hallitsemaan ja hyödyntämään tutkivaa ja kehittävää työtä. Laajan teoria-aineiston tutkiminen, rajaaminen ja vertaaminen omiin tutkimustuloksiin oli minulle tärkeä oppimiskokemus. Lisäksi yhteistyö Siiskosen kanssa ja rinnakkaisen tutkimuksen tekeminen opettivat minulle lisää vuorovaikutustaitoja ja yhteistyökykyä. Myös jatkuva reflektointi ja tutkimuseettisten kriteerien pohtiminen kehittivät minua tutkijana sekä ammattilaisena. Laajan kokonaisuuden jokaisen osan hallinta vaati organisointi kykyä, monen eri osa-alueen hallintaa sekä valmiutta joustaa ja kehittää itseään jatkuvasti. Samankaltaisia haasteita sosionomi kohtaa myös työkentällään.

Opinnäytetyössäni nivoutui Kymenlaakson ammattikorkeakoulun määrittelemät sosiaalialan koulutusohjelman kompetenssit vuosikurssini opetussuunnitelman mukaisesti (ks. Sosiaalialan koulutusohjelma). Erityisesti työssäni painottui yhteiskunnallinen osaaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Opinnäytetyöprosessi vahvisti ymmärrystäni erilaisten yhteisöjen toiminnasta. Tutkimus osoitti miten tärkeä rooli yhdistyksillä on yhteisöllisyyden luojana ja osallistajana. Opinnäytetyöni kautta opin hahmotamaan vaikuttamistyön laajuuden ja merkityksen myös muilla sosiaalialan kentillä kuin kolmannen sektorin toiminnassa. Opinnäytetyöprosessini ansiosta koen olevani valmiimpi puuttumaan ja tuomaan esiin työkentällä kohtaamiani epäkohtia aktiivisesti ja vaikuttamaan päätöksentekoon. Vaikuttamistyön monimuotoisuus ja menetelmien monisyisyys yllätti minut. Toisaalta se myös vahvisti käsitystäni, että yksilö on itse

tehokkain vaikuttamisen kanava ja työvälinen. Omalla aktiivisuudella, avoimuudella ja päättäväisyydellä voi saada jo paljon aikaiseksi.

Opinnäytetyöprosessini aikana tutustuin myös laajasti kolmannen sektorin toimintaan, mikä lisäsi osaamistani sosiaalialan palvelujärjestelmistä. Koin myös niin käytännössä kuin teoriassa mikä merkitys kolmannen sektorin toimijoilla on asiakkaiden hyvinvoinnin kannalta. Kolmas sektori ei ole pelkästään harrastustoiminnan tai vertaistuen tarjoaja, vaan se on myös edunvalvoja ja asiakaskuntansa etujen ajaja. Opinnäytetyöprosessin ansiosta koen osaavani tulevaisuudessa hyödyntää paremmin kolmannen sektorin ja erityisesti yhdistysten tarjoamia palveluita ja ohjaamaan myös asiakkaitani niiden piiriin.

Opinnäytetyöprosessi venyi kohdallani pidemmäksi kuin olin suunnitellut ja aikataulutus lopussa oli tiukka. Pysyminen alkuperäisessä aikataulutuksessa olisi helpottanut prosessia kohdallani. Myös laajempi ja syvällisempi tutustuminen teoreettiseen viitekehykseen ennen teemahaastattelun rungon luomista olisi ollut tarpeen. Nyt työstin haastattelun runkoa samaan aikaan kun tutustuin teoriaan, mikä jälkikäteen ajateltuna kostautui haastatteluissa: laajempi teorian hallinta olisi voinut auttaa minua kohdentamaan haastatteluita tutkimuksen kannalta olennaisiin asioihin vielä syvällisemmin. Myös sähköisen kyselyn linkittäminen vahvemmin omaan tutkimusrunkooni olisi mahdollistanut vertailun niiden välillä. Nyt sähköisen kyselyn tulokset jäivät hyvin pienelle osalle varsinaisia tutkimustuloksia, koska ne eivät olleet suoraan verrannollisia oman tutkimusaineistoni kanssa. Vaikka jälkikäteen koen haastatteluiden jääneen osittain pinnallisiksi, sain kuitenkin laajan ja monipuolisen vastauksen tutkimuskysymykseeni, mihin olen tyytyväinen. Olennainen osa haastatteluiden onnistumista oli kahteen yhdistysten vaikuttamistoimintaan liittyvään koulutukseen osallistuminen, jotka olivat minulle henkilökohtaisesti erittäin opettavaisia ja ajatuksia herättäviä tilaisuuksia. Ne ohjasivat paljolti oman opinnäytetyöni kulkua ja rajausta. Kokonaisuutena olen tyytyväinen opinnäytetyöhöni. Tutkimustulosten verrannollisuus Siiskosen koaman strategian ja aikaisempien tutkimusten kanssa osoittaa minulle, että tutkimukseni tulokset ovat luotettavia. Toisaalta koin tehneeni myös ajankohtaisia havaintoja ja kehittämiskohteita, joita Autismi- ja Aspergerliitto ry tai sen jäsenyhdistykset voivat mahdollisesti hyödyntää toiminnassaan.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 2007. Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Autismi- ja Aspergerliitto ry. 2014a. Autismi- ja Aspergerliitto ry projektit. Autismi- ja Aspergerliiton internetsivut. Saatavissa: <http://www.autismiliitto.fi/projektit> [viitattu 8.2.2014].

Autismi- ja Aspergerliitto ry. 2014b. Autismi- ja Aspergerliitto ry. Autismi- ja Aspergerliiton internetsivut. Saatavissa: <http://www.autismiliitto.fi/liitto> [viitattu 8.2.2014].

Autismi- ja Aspergerliitto ry:n säännöt. Saatavissa: <http://www.autismiliitto.fi/files/533/saannot.pdf> [viitattu 23.9.2014].

Autismi- ja Aspergerliitto ry:n vaikuttamistoiminnan strategia 2014 - 2016. Autismi- ja Aspergerliitto ry.

Fields, M. 2014. Verkostoitumalla yhteisöllisyyteen, Pääkaupunkiseudun yhdistystoimijoiden näkemyksiä lähidemokratiasta, paikallisesta vaikuttamisesta ja verkostoista. OK-Opintokeskus. Saatavissa: http://www.ok-opintokeskus.fi/sites/default/files/Marion_Fields_Verkostoitumalla_yhteisollisyyteen.pdf [viitattu 15.9.2014].

Harju, A. 2007. Aarre loistamaan. Teoksessa: Harju, A. (toim.) Kansalaistoimintaan kätketty aarre. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry, s. 10 - 25.

Harju, A. 2013. Aktiivinen kansalaisuus, osallisuus, voimaantuminen jne. – Miten ne liittyvät vaikuttamiseen? Opintokeskus Kansalaisfoorumi. Saatavissa: <http://osallistubin.directo.fi/@Bin/642d5ce25fbf69ac0193a918ed1d867f/1410777780/application/pdf/300707/Osallistumisen%20ja%20vaikuttamisen%20k%C3%A4sitteit%C3%A4.pdf> [viitattu: 15.9.2014].

Harju, A. Kansalaisyhteiskunnan keskeiset piirteet. Kansalaisyhteiskunta.fi. Saatavissa:

http://www.kansalaisyhteiskunta.fi/kansalaisyhteiskunta/kansalaisyhteiskunnan_keskeiset_ominaispiirteet [viitattu 15.9.2014].

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu, Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsinki University Press.

Helander, V. & Laaksonen, H. 1999. Tiivistelmä teoksesta: Suomalainen kolmas sektori: Rakenteellinen erittely ja kansainvälinen vertailu. Saatavissa:

http://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/jarjesto-_ja_yhdistystoiminta/suomalainen_kolmas_sektori [viitattu 15.9.2014].

Ilvonen, A. 2006. Miten vaikutan? Kansalaistoimijan vaikuttamisopas. Vantaa: Opin-
totoiminnan keskusliitto ry.

Ilvonen, A. 2012. Vaikuttavaa yhdistystoimintaa! OK-Opintokeskus. Saatavissa:

http://www.cp-liitto.fi/files/2165/Anne_Ilvonen_Vaikuttavaa_yhdistystoimintaa!.pdf [viitattu 15.9.2014].

Juote, A. 2007. Järkiperaisestä hulluudesta moniäänisyyteen. Teoksessa: Harju, A.

(toim.) Kansalaistoimintaan kätketty aarre. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry. s. 44–63.

Karukannas, S. & Mustonen, L. 2003. Kolmannen sektorin osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet kunnalliseen päätöksentekoon. Case: Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon eläkeläis- ja veteraaniyhdistykset. Pro Gradu- tutkielma. Kuopion Yliopisto.

Kemppi, A. & Kittilä, R. 2011. Hyvinvointijärjestöt sosiaalisesti vahvistamassa. Teoksesta: Lundbom, P. & Herranen, J. (toim.) Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, s. 165 - 178.

Konttinen, E. Kolmas sektori. Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kolmas-sektori> [viitattu 28.9.2014].

Kuntalaki 17.3.1995/365.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Loimu, K. 2007. Yhdistystoiminnan käsikirja. 3., uudistettu painos. Helsinki: WSOY-pro.

Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Teoksesta: Metsämuuronen, J. (toim.). Laadullisen tutkimuksen käsikirja. 1. painos. Helsinki: International Methelp Ky, s. 81 - 150.

Möttönen, S. & Niemelä, J. 2005. Kunta ja kolmas sektori, yhteistyön uudet muodot. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Pakkanen, I. 2013. Nettiadressit ovat moderni tapa vaikuttaa. Yle uutiset. Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/nettiadressi_on_moderni_tapa_vaikuttaa/6506555 [viitattu 28.9.2014].

Peltosalmi, J., Vuorinen, M. & Särkelä, R. 2010. Järjestöbarometri 2010, Ajankoh-taiskuva sosiaali- ja terveysjärjestöistä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.

Pohjola, A., Kemppainen, T. & Väyrynen, S. 2012. Sosiaalityön vaikuttavuus. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Rantakokko, J-P., Lehtinen, T., Lundström, I. & Kenni, M. 2009. Vallakas - kuntalaisen vaikuttamisopas. Helsinki: Kuntaliitto.

Ruuskanen, P. (toim.) 2002. Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi, Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Satka, M., Pohjola, A. & Rajavaara, M. (toim.) 2003. Sosiaalityö ja vaikuttaminen. Jyväskylä: Minerva Kustannus Oy.

Siiskonen, K. 2014. Sähköpostitiedoksianto 26.2.2014. Kouvola: Autismi- ja Aspergerliitto.

Simik, L. 2014. Vaikuta ja vahvistu. Luento, Kouvola 16.4.2014.

Sosiaalialan koulutusohjelma. Opetussuunnitelma. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Saatavissa:

http://soleops.kyamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjSel/tab/tab/fet?ryhmyyp=1&amk_id=1111&lukuvuosi=&valkiel=fi&koulohj_id=2648319&ryhma_id=4648762 [viitattu 29.9.2014].

Sosiaali- ja terveystieteiden yhteistyöyhdistys YTY ry 2011. Järjestöt voimana muutoksessa, Sosiaali- ja terveystieteiden vuosikirja 2011. Saatavissa:

http://www.soste.fi/media/pdf/jarjestot_voimavarana_muutoksessa.pdf [viitattu 15.9.2014].

SOSTE 2014. Faktaa järjestöistä. Saatavissa: <http://www.soste.fi/elinvoimaiset-jarjestot/faktaa-jarjestoista.html> [viitattu 25.9.2014].

Suomen Perustuslaki 11.6.1999/731.

Särkelä, R. 2007. Järjestöt vaikuttamisen foorumeina. Teoksesta: Harju, A. (toim.)

Kansalaistoimintaan kätketty aarre. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry, s. 128 - 141.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 3. painos.

Tampere: Tampere University Press.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki:

Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen louk-

kausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje

2012. Saatavissa: <http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje> [viitattu 26.9.2014].

Vaikuta yhdistyksessä 2014. Osallistu.fi.. Saatavissa: [http://www.osallistu.fi/opi-](http://www.osallistu.fi/opi-vaikuttamaan/vaikuta-yhdistyksessa/)

[vaikuttamaan/vaikuta-yhdistyksessa/](http://www.osallistu.fi/opi-vaikuttamaan/vaikuta-yhdistyksessa/) [viitattu 11.9.2014].

Valtiovarainministeriö 1. 2014. Kuntalaki uudistuu – kuntalainen, kuntajohtaminen ja kuntatalouden tasapaino lain keskiössä. Tiedote 78/2014. Saatavissa: http://www.vm.fi/vm/fi/03_tiedotteet_ja_puheet/01_tiedotteet/20140508Kuntal/name.jsp [viitattu 24.9.2014].

Valtiovarainministeriö 2. 2014. Hallituksen esitys eduskunnalle kuntalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. HE-luonnos 8.5.2014. Saatavissa: http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20140508Lausun/01_HE__kuntalaki.pdf [viitattu 24.9.2014].

Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vuorinen, M. Särkelä, R., Peltosalmi, J. & Eronen, A. 2007. Järjestöbarometri 2007, Ajankohtaiskuva sosiaali- ja terveysjärjestöistä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.

Vuorinen, M., Särkelä, R., Perälähti, A., Peltosalmi, J. & Londén, P. 2004. Paikkansa pitävät, Sosiaali- ja terveysjärjestöt paikallisina toimijoina. 2. painos. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.

Vuorinen, M., Särkelä, R., Perälähti, A., Peltosalmi, J., Peisa, L., Londén, P. & Eronen A. 2005. Vertaansa vailla, Ajankohtaiskuva sosiaali- ja terveysjärjestöistä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.

Vuosikertomus 2012 Autismi- ja Aspergerliitto ry, Vuosikertomus 2012. Saatavissa: <http://www.autismiliitto.fi/files/1291/Vuosikertomus2012kevyt.pdf> [viitattu 23.9.2014].

Yhdistyslaki 26.5.1989/503.

Yhdistystoimijat. Sosiaalinen media. Saatavissa: http://www.yhdistystoimijat.fi/?page_id=842 [viitattu 28.9.2014].

Ylikarhi, V. 2001. Liity järjestöön. Teoksessa: Ylikarhi, V. (toim.) Kuinka maailmaa muutetaan?. Vihreä sivistysliitto ry. s.47 - 54.

Vaikuttaminen arvona paikallisyhdistyksissä

- Kuinka yhdistys arvioi vaikuttamisen tärkeyden? Miten tärkeää vaikuttaminen on yhdistykselle, yhdistyksen omin sanoin.

Vaikuttamistyön tavoitteet

- Vaikuttamistyön suunnitelmallisuus yhdistyksessä: Kuinka vaikuttamistyötä suunnitellaan?

-Kuka vastaa yhdistyksen vaikuttamistyöstä?

- Mitkä ovat keskeisimmät vaikuttamisen kohteet/kehen pyritään vaikuttamaan?

- Keskeisimmät asiat, joihin pyritään vaikuttamaan?

Vaikuttamisen menetelmät

-Kuinka yhdistyksessä vaikutetaan lähidemokratiaan?

-Kuinka yhdistyksessä vaikutetaan yhteiskuntaan?

-Kuinka yhdistyksessä vaikutetaan lähiyhteisöön (yhdistyksen jäseniin)?

- Mitkä ovat tärkeimmät vaikuttamisen menetelmät, miksi? Minkä yhdistys kokee tehokkaimmaksi tavaksi vaikuttaa?

Vaikuttamisen mahdollisuudet ja hyödyt / esteet ja haitat

- Mitkä asiat estävät tai vaikeuttavat vaikuttamista?

- Mikä helpottaa tai lisää vaikuttamisen mahdollisuuksia?

- Miten liitto voi tukea yhdistystä vaikuttamisessa?

- Mihin asioihin/missä tilanteissa liiton tulisi tehdä vaikuttamistyötä?

- Onnistuneet vaikuttamiskokemukset?